

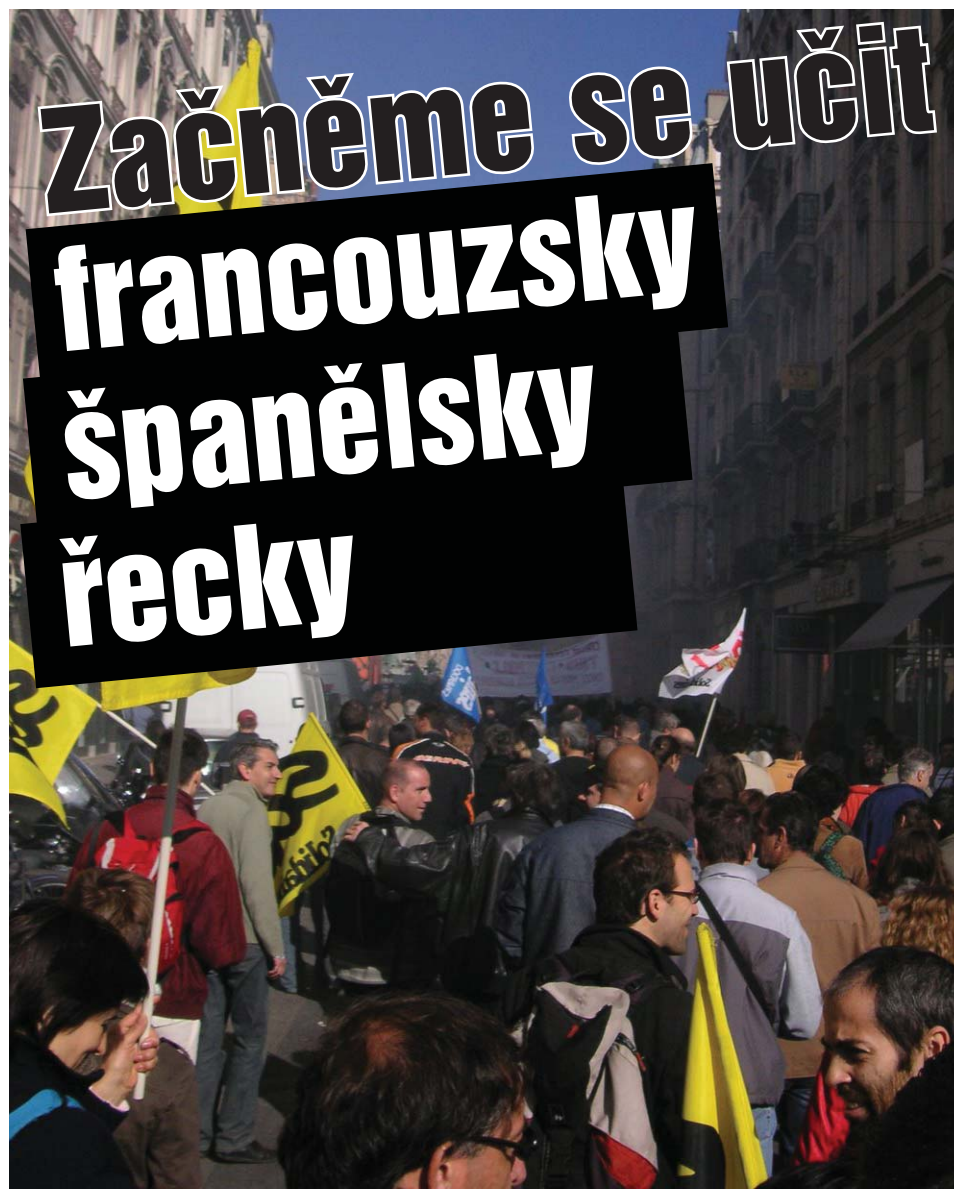
Solidarita

PROTI VÁLCE A GLOBÁLNÍMU KAPITALISMU

SOLIDÁRNÍ CENA 20 Kč

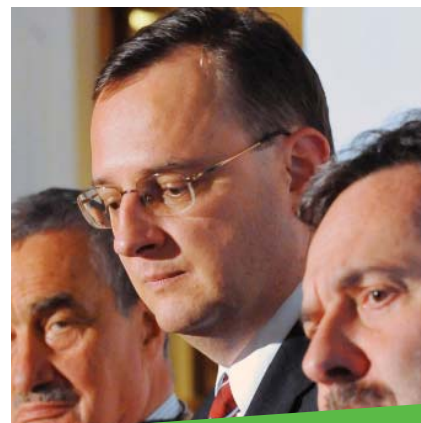
ČÍSLO 47

V úterý 12. října proběhl ve Francii již čtvrtý protestní den proti důchodové reformě. Reforma se stala symbolem snahy vlády, aby za krizi bank a celého systému platili pracující namísto jejích původců. Mají se zvýšit příspěvky zaměstnanců do důchodového systému a zároveň se bude muset k dosažení plného důchodu pracovat do 67 let.

Každý protest byl větší než ty předchozí. Ale 12. 10. se navíc některá pracoviště rozhodla stávkovat nejen na den, ale ve stávce setrvat. Patří k nim železničáři, kováři, pracující v přístavech, v energetice a v rafineriích. Poprvé se zapojili i studenti a žáci některých škol.

Trvalejší stávky ve více sektorech skutečně mohou roznést vládní plány na kopytech. A po vítězství ve Francii by se osmělilo protestní hnutí po celé Evropě, včetně Česka.

Vláda krizi prohlubuje

str. 3

Okupace Iráku pokračuje

str. 11

We Can Do It!

Levice volá po obnově feminizmu

str. 15

Demonstrace proti raketovému centru

V sobotu 9. října uspořádala iniciativa Ne základnám svoji první demonstraci proti plánované výstavbě tzv. Centra včasného varování raketové obrany USA v Praze. Na Václavském náměstí se sešlo na 200 protestujících lidí. K nim z pódia kromě mluvčího Ne základnám Jana Májička promluvili také poslanec ČSSD Jaroslav Foldyna, zástupkyně KSČM v dolní komoře parlamentu Kateřina Konečná, člen DSZ Daniel Solis a mluvčí iniciativy ProAlt Tereza Stöckelová. Jak je již na demonstracích iniciativy Ne základnám tradicí, se dvěma ze svých protestsongů vystoupil také písničkář Jirka Hurych.

Řečníci ve svých projevech zdůrazňovali mimo jiné skutečnost, že pokud se Obamův projekt raketové obrany, jehož se má Česká republika účastnit právě vybudováním Centra včasného varování, nějak liší od projektu administrativy George Bushe, pak jde o změnu k horšímu – místo dvou základen ve dvou zemích mají být prvky nového systému rozmístěny téměř po celé Evropě včetně Středomořího moře, rovněž náklady na vybudování české součásti systému mají být (na rozdíl od radaru) plně

hrazeny českou stranou.

Po zhruba hodinovém programu se demonstrující vydali na pochod k velvyslanectví Spojených států. Tam byla závěrečným skandováním hesla „Centrum tady nechceme“ akce ukončena.

PETR GLIVICKÝ

Demonstrace státních zaměstnanců

21. září otřásla Prahou demonstrace, jakou Čechy již dlouho nezažily. Proti zločinným vládním škrtům, které mají snížit platy státním zaměstnancům o 10% až 40% a dále okleštit práva zaměstnancům, vyšlo do ulic 40 000 lidí – více než dvojnásobek odhadovaného počtu.

Lidé se shromáždili na Letenských sádkách, odkud se dav přesunul na Palachovo Náměstí. Tam k účastníkům asi hodinu a půl promlouvali předáci jednotlivých odborových svazů i šéf Českomoravské konfederace odborových svazů (ČMKOS) Jaroslav Zavadil.

K demonstraci se připojili hasiči, zdravotníci, úředníci, učitelé, celníci, policisté, vojáci a další státní zaměstnanci z celého Česka. 200 demonstrantů se dokonce pokusili probít do ministerstva vnitra a dostali se až za bezpečnostní rámy!

Zúčastnili se ji také iniciativa ProAlt a Ne Základnám. Už předtím zorganizoval ProAlt alegorický průvod - bičování zaměstnanci táhnoucí vůz svých zaměstnavatelů. Ten prošel od Národního divadla k budově Ministerstva práce a sociálních věcí za skandování hesel, jako např.: „Nechceme žádná práva“ nebo „Chceme přinést

užitek, odbory jsou přežitkem.“ Náměstkoví Petrovi Šimerkovi pak účastníci předali „flexibilizátor“ zaměstnanců - bič.

Demonstrace byla velice slibným počátkem nastupujícího zápasu proti vládě.

ŘÍTA LAMAČ

Naše krize

Programové prohlášení vlády je sice poměrně dlouhé a v určitých pasážích až zvláště podrobné, neobsahuje ale ani náznak ucelené ekonomické strategie pro Českou republiku v době krize, jejíž konec je v nedohlednu.

Ministr financí Kalousek, který byl některými novináři dokonce překřtěn na „svého druhu génia“, založil úspěch své strany na primitivních škrtech, která s ekonomickým přístupem k problému zadlužení nemají co do činění. Jedná se spíše o technokraticky-účetní postoj z formulářů: „co se nehodí, škrtněte“, ať to má v budoucnosti jakékoliv dopady.

Česká ekonomika má ovšem celou řadu problémů, a otázka zadlužení je jen jedním z mnoha.

Psychóza, kterou se pravicovým stranám podařilo vyvolat přes volby do Poslanecké sněmovny, byla nadmíru úspěšná, a částečně – i kvůli neinformovanosti – trvá dodnes.

Už asi nemá smysl opakovat, že Česká republika má mnohem menší zadlužení (měřeno poměrem dluhu k HDP) než většina evropských zemí. Stejně tak je banální upozorňovat na to, že rozpočet má dvě strany: příjmovou a výdajovou. Krize ovšem posloužila Kalouskovi jako ideální zástěrka jeho katastrofických ekonomických „předpokladů“ v roce 2008, kdy se v odhadu budoucího růstu HDP téměř trefil, jen popletl znaménka plus a mínus.

Bylo by nanejvýš žádoucí současnou situaci využít k vysvětlení toho, jak český dluh skutečně vznikl a předevíšim k prezentaci reálných čísel. Mnoho našich spoluobčanů se nechalo „řeckým bankrotem“ vyděsit právě proto, že nemají tušení, jak vypadá rozpočet, jak vysoké jsou výdaje, či příjmy, nemluví o nějakém porovnání se světem, např. v rámci EU. Sociální demokracie má v tomto ohledu sama tak trochu maslo na hlavě, neb dlouho akceptovala pravicovou teorii o tom, že snižování přímých daní vede k zrychlenému ekonomickému růstu, což v českém případě vyvolalo ovšem díry v rozpočtu. Reflexe na její straně, uvědomění si chyb u daňového dumpingu (podbízení) jsou

tedy nasnadě, pokud miní zůstat hlavní opoziční silou.

Snižovat zadlužení v případě nízkého ekonomického růstu, či přímo poklesu, je sebevražda, protože ekonomiku – podobně jako v nešťastném Řecku – srazí na kolena. Přesto ale vláda, která se nazývá „vládou rozpočtové odpovědnosti“ se k této otázce ve svém Programovém prohlá-

ekonomiku de facto potáhne německý export. Jenže, i zde je řada negativních signálů, které nemůžeme jen tak přehlížet.

Prvním z nich je, že dynamika exportu klesá. Za druhé, náš export je chronicky koncentrován nejen na Německo, potažmo celou EU, ale na skupinu strojů a zařízení, přesněji řečeno automobilů.

šení nevyjadřuje. Z nějakých záhadných důvodů počítá s tím, že růst „prostě přijde“. Podíváme-li se na vývoj jednotlivých komponent HDP, začíná být podezřelý, odkud by růst měl přijít. Z domácí spotřeby, v případě propouštění, či poklesu platů asi těžko. Ani od investic se nedají čekat záznaky, o vládních tvrdě proškrtaných výdajích ani nemluví. Zbývá pak jediné: čistý export. Pokud vláda přijímá tuto tezi, pak vývoj České republiky bez obalu předává do rukou Německa. Německo není jen náš největší obchodní partner, ale naše ekonomické napojení (i vlastnické) na Německo je velice silné. Náš export je přímo navázán na německou průmyslovou výrobu. Analýzy odborů často operují s tím, že sloužíme jako určitá „kapacitní rezerva“ německého průmyslu.

Nečasova vláda tedy zřejmě počítá s tím, že českou

Vysoká specializace s sebou vždy nese riziko zranitelnosti. Místo abychom se snažili náš export teritoriálně diverzifikovat, budeme rušit zahraniční zastupitelské úřady, a to za situace, kdy nemáme (!) žádnou koncepci české zahraniční politiky (pokud tedy za koncepci zahraniční politiky nepovažujeme slouhovství vůči USA).

V Programovém prohlášení nenajdeme analýzu o vývoji budoucí struktury české ekonomiky, či zhodnocení současné situace. Je dobré se nadále soustředit na automobilový průmysl? Jaké je napojení na výzkum a vědu? Pokud chci zůstat u průmyslu, potřebuji rozvoj odborných učňovských oborů a technických vysokých škol. To ovšem předpokládá, že stát musí také investovat, nikoliv jen hloupě a bez rozmyslu škrtnat.

I pokud bychom přijali nevyřčený předpoklad o budou-

cím růstu ČR taženém vnějším, tj. exportem (přičemž vláda neoperuje žádnou ucelenou analýzou vývoje světové ekonomiky, kterou tento výběr strategie vyžaduje), stále narážíme na řadu dlouhodobě neřešených problémů.

Jedním z nich je dlouhodobý a silný odliv zisků a dividend ze země, který v minulém roce (dividendy) překročil 150 miliard korun. Bilance výnosů, která tyto operace eviduje je tak záporná, že její deficit „trumfne“ přebytky vývozu zboží i služeb. Aby ČR nehrozila deprecie koruny, případně snad dokonce měnová krize, musí se spolehat, že deficit bude „překryt“ dalším přílivem přímých zahraničních investic. Ty ovšem – po určité době – znovu povedou k odlivu dividend ze země. ČR se tak nachází v začarovaném kruhu, který se může stát omezující podmínkou pro jakoukoliv budoucí vládu. Nesmírně totiž zvyšuje pozici nadnárodních firem, které v případě příliš „sociálních“ opatření (což může být i zvýšení korporátních daní) mohou začít přemísťovat své zisky do zahraničí v ještě větší míře než dnes. Podívejme se jen na situaci na českém bankovním trhu a zkuste vyjmenovat jednu českou (vlastnický) banku. Těžko se vám to povede.

Nečasova vláda rezignovala na formulaci ekonomické vize pro ČR. Politiku škrtení a destrukce veřejného sektoru lze jen těžko považovat za „vizi“. I kdyby ale u moci byla jiná vláda, bude čelit řadě problémů a omezení: jednostranné české ekonomické struktury, enormnímu napojení na Německo, silnému vlivu nadnárodních firem, velké otevřenosti ČR vůči zahraničí: aťsi to již týká kapitálu či zboží. Tyto faktory vesměs bohužel působí jako limit na samostatnou ekonomickou politiku ČR a ukazují, že skutečné, životaschopné vize a alternativy je třeba hledat mimo rámec současného systému.

ILONA ŠVIHLÍKOVÁ

Hnutí nezaměstnaných

Po květnových volbách vzniklo v České republice hnutí nezaměstnaných jako součást protestního hnutí levicově smýšlejících občanů.

V minulosti se nezaměstnaní společensky angažovali a patřili k nejradikálnějším účastníkům sociálních protestů. V meziválečném Československu se v době Velké krize nezaměstnaní organizovali ve vlastním hnutí s podporou odborů a levicových politických stran. Po druhé světové válce nezaměstnanost z rejstříku společenských problémů zmizela a zanikla potřeba práva nezaměstnaných hájit. Teprve současná ekonomická krize ukazuje, že bez organizované obhajoby zájmů lidí bez práce se může nezaměstnanost stát zdrojem velice závažných společenských problémů.

Vztah společnosti k nezaměstnaným

V České republice se oficiální nezaměstnanost znovu objevila až po Listopadu 89, a dodnes přetrvávají z minulé doby stereotypní názory, že normální člověk pracuje a lidé bez práce jsou pochybné existence, přestože ekonomická teorie i zákony s nezaměstnaností počítají a o rozsáhlé a v kapitalistických poměrech neodstranitelné nezaměstnanosti všichni vědí.

V první polovině 90. let minulého století Česká republika převzala principy politiky zaměstnanosti a sociální politiky od západoevropských zemí, proto bylo zabezpečení nezaměstnaných dostatečné a celkový přístup k nim přijatelný.

Změna trendů přišla s kapitulací českých politiků před požadavky mezinárodních finančníků při reformě veřejných financí za Špidlovu vládu po roce 2002. Nezaměstnaní se stali hlavní obětí tehdejších změn. Represivní přístup dominoval zákonu o zaměstnanosti z roku 2004 i zákonu o pomoci v hmotné nouzi z roku 2006. Pravicové vlády ve zhoršování sociální politiky pokračují jednak zneužíváním

zákonů ve snaze připravit občany o možnost sociální práva prakticky uplatňovat, jednak zaváděním nových metod úředně organizovaného vykořisťování chudých, například neplacené práce v rámci takzvané veřejné služby, jednak snižováním podpor a zaváděním historicky „osvědčených“ metod útisku, například žebračenek.

Od současné vlády nelze očekávat nápravu chyb a její vztah k nezaměstnaným je přímo nenávistný – fráze pravicových médií a politiků

snažila organizovaně prosazovat práva lidí bez práce, ale tyto snahy ztroskotaly na lhostejnosti většiny nezaměstnaných. Teprve po letošních květnových volbách si veřejnost začala uvědomovat, že podlehlá líbivým heslům o úsporách a strašení bankrotem a uvolnila tak cestu protispolečenské politice. Nonkonformní skupiny se setkávají s pozitivnější odezvou a v této situaci se podařilo odstartovat hnutí nezaměstnaných. Prozatím hnutí nezaměstnaných reprezentuje Akční spolek

boje proti chudobě, které se z oblasti filosofie společnosti začínají šířit do sféry praktické politiky, jako například garantovaný občanský příjem, jenž by z velké části eliminoval nátlakové možnosti úřadů a zaměstnavatelů vůči pracovníkům a nezaměstnaným.

Význam hnutí nezaměstnaných

Důležitost hnutí nezaměstnaných lze vidět v několika rovinách. V civilizační rovině jde o zachování lidské důstojnosti nezaměstnaných a chudých. Z hlediska ekonomického se jedná o ochranu pracovníků před ztrátou vybojovaných práv v důsledku konkurence početné skupiny lidí nucených přijmout jakékoli pracovní nabídky. Kromě těchto materiálních zájmů se však hnutí musí zabývat také politickými otázkami – jde o zmaření plánů pravice na vznik lumpenproletariátu, který svým – okolnostmi vynuceným – extrémním individualismem a kriminálním

chováním představuje záso-bárnu pravicových způsobů na dně společnosti a svou dezorganizovaností a politickou pasivitou a úplatností ztěžuje prosazování solidarity ve společnosti. Navíc existence rozsáhlé skupiny ztroskotanců pravici umožňuje rozněcovat obavy veřejnosti z kriminální činnosti a pod záminkou ochrany pořádku prosazovat represivní politiku omezující občanská práva všech občanů. Všechny tyto skutečnosti ukazují, že obhajoba zájmů nezaměstnaných zdaleka není důležitá jen pro skupinu lidí, kteří jsou právě bez práce, nýbrž představuje jednu z klíčových front boje o další směřování celé společnosti.

VILÉM GUTFREUND,
SPOLUPŘEDSEDA AKČNÍHO SPOLKU
NEZAMĚSTNANÝCH

o pohodlném vegetování příživníků žijících ze štědrých sociálních dávek, o nezaměstnaných vyhýbajících se práci a parazitujících na účet tvrdě pracujících daňových poplatníků se staly natolik pevnou součástí veřejné debaty o nezaměstnanosti, že si většina občanů ani neuvědomuje jejich ideologickou podmíněnost a mizivou souvislost se skutečností. Tato propaganda vedla k stigmatizaci nezaměstnaných, jejich společenské a politické izolaci a vzniku nedůvěry mezi zaměstnanými a nezaměstnanými lidmi.

Vznik a perspektivy hnutí nezaměstnaných

Dokonce samotní nezaměstnaní se dlouho odmítali bránit. Většina účastníků hnutí se již v minulých letech

nezaměstnaných, který jsme založili v září 2010 poté, co se nepodařilo rozvinout činnost Sdružení nezaměstnaných občanů z Ostravska. Akční spolek nezaměstnaných má v současnosti desítky členů a působí zatím v Praze, Brně, Plzni, Pardubicích a Zlíně. Protože hnutí je v zárodku, nelze přesně odhadnout jeho budoucí organizační podobu ani přesně předpovědět další postupy, ale hlavní cíle jsou jasné a plynou ze situace nezaměstnaných. V první řadě je třeba zlepšit existenční podmínky nezaměstnaných, které v mnohém připomínají Dickensovy romány. Kromě toho budeme prosazovat zásadní změnu přístupu úřadů a politiků k nezaměstnaným. Nejde nám jen o odstranění následků negativního vývoje v posledním desetiletí, ale také o podporu moderních nástrojů

ČSF II: Euromanifestace

Druhé svolání Českého sociálního fóra - taková byla odpověď na výzvu Evropské odborové organizace, která k 29. září vyhlásila Euro-manifestaci proti škrtům, realizovaným v různém měřítku vládami celé Evropy. Program, co se organizací prezentovaných řečníky týče, připomínal fórum, jež se konalo koncem ledna letošního roku, s tím vítaným rozdílem, že kruh zářijového setkání rozšířily nové iniciativy a hnutí.

Účastníky semináře a manifestace posilovalo povědomí o konání paralelních akcí odborů a ESF v celoevropském měřítku, o nichž se bylo lze přesvědčit z reportážních záběrů, které byly v zasedací síni pražského magistrátu, kde se česká euro-manifestace konala, promítány.

Úvodem promluvil hlavní organizátor ČSF Marek Hrubec, který konstatuje, že „hospodářská krize v USA a dalších zemích sice zasadila neoliberalismu těžkou ránu a deglobalizovala mnohé aktivity, ale základní struktura ekonomického uspořádání zůstala nedotčena, neoliberalní globalizace je stále hlavním prvkem současné ekonomiky: stále se provádějí téměř nekorigované globální finanční operace a realizuje se levná výroba v Číně, Indii a mnoha zemích třetího světa pro konzum v západních zemích, včetně Česka. Provedly se jen keynesiánské korekce a problematická sanace bank.“ Dále připomněl postupující demontáž sociálního státu a doprovodné, krizi „racionalizující“ jevy pravcového extremismu, jehož vzrůstání se registruje i v České republice (Hrubec se ohlíží za fórem na Britských listech: <http://www.blisty.cz/art/54780.html>).

Po Erazimu Kohákovi promluvil Michael Hauser ze Socialistického kruhu, sdružení pro levicovou teorii, aby představil tezi, o jejímž diskutování mohou jako účastník neoficiálního zakončení fóra svědčit. Hauser, jako další řečníci, připomíná odborovou

demonstraci z 21. září, dvojnásobný než očekávaný mobilizační potenciál, který předvedla; domnívá se, že česká společnost již přestává mít problém s politizací, je však třeba dát rodícímu se masovému vzepětí konkrétní formu, prevenci před

Freedom not Fear, kterou pamatujeme z někdejšího Týdne nepřizpůsobivých, jímž se iniciativa demonstrativně solidarizovala s pražskými squattery.

Jan Májiček v první část zakončujícím proslovu především nadcházející

také Jiří Silný z Ekumenické akademie nebo Michaela Pixlová z čerstvě vzniklého sdružení Praguewatch, jež napříště bude mapovat, a to i formou představených webových stránek, tolik rozšířené pražské kauzy - lze si představit, o jakou atmosféru její slova obohacovalo prostředí magistrátu, dějiště či zřídlo valné části korupčních a jiných skandálů, jimiž se sdružení hodlá kriticky zabírat.

Ekonomka Ilona Švihlíková přiblížila činnost Alternativy zdola, sdružení, jež má ve štítu podporu komunitních hnutí v České republice; v té souvislosti pojednala alternativní ekonomiku, kterou komunitní úroveň správy skýtá.

Pořad posledních řečníků připomněl ideové rozpětí účastníků se organizací, neboť

promluvil Roman Petrenko za Novou antikapitalistickou levicí, já jsem představil Socialistickou solidaritu a následovala Anna Šabatová z Českého helsinského výboru, přičemž posledně jmenovaná seminář uzavřela řečí myšlenkově blízkou úvodnímu proslovu sociálního demokrata prof. Koháka: je třeba zachovat dosavadní, ale nesamozřejmý sociální stát.

Socialistická Solidarita

Ve svém Socialistickou solidaritu představujícím příspěvku, který pojednám pro účely Solidarity podrobněji, jsem podtrhl význam bující občanské společnosti na jedné straně, ale potřebu jejího překročení ve společnost mobilizovanou na straně

vyšuměním, již Hauser rozumí novou politickou stranu, schopnou předčít dosavadní parlamentní levi. Názoru, který nepostrádá podloží trefné sociální analýzy, bylo v průběhu večera mimo seminář vytýkáno, že neukazuje, z čeho by taková strana vznikla. Jan Černý z Masarykovy demokratické akademie pak vyslovil představu těch, kteří sdílejí tuto námitku - německý model Die Linke, tj. přerod existující (post)komunistické strany a části sociální demokracie v nový subjekt.

Mezi dalšími řečníky nechyběla Tereza Stöckelová, představující ProAlt, iniciativu pro kritiku reformu a na podporu alternativ, již lze chápat jako širokou koalici občanského sektoru v opozici k vládě. Ondřej Slačálek pak reprezentoval

cíle hnutí. Ne základním, jehož význam po skončení radarové frašky určuje nový záměr americké vlády vystavit protiraketové centrum v Praze; ve svém příspěvku analyzoval mezinárodněpolitickou situaci, její proměny za poslední dva roky.

Druhá polovina semináře přivítala Lindu Sokačovou z Gender Studies a Zuzanu Uhde ze Sociologického ústavu AV ČR, obě připomněly, že nejtvrďší dopady vládních opatření postihnou ženy, neboť ty jsou v rámci svých pracovních poměrů nadále platově oceňovány slaběji než muži.

Náplň české pobočky Social Watch, která fundovaně mapuje mezinárodní situaci v lidsko-právní a sociálně-právní oblasti, pak představil Tomáš Tožička. Slova se ujal

druhé, kterou lze rozumět generální stávkou, po níž se na fóru nejednou volalo; samo fórum je možné považovat za určitý předstupeň k překročení občanské společnosti dílčích, společné slovo jinak nenacházejících iniciativ. Celým světem sice obchází strašidlo totalitarismu, nicméně české nebo obecně vzato 'postkomunistické' klima má ještě tu 'přednost', že vykládá radikálně emancipační požadavky skrze vlastní prsty, které nastavuje ztotožnění minulého režimu s údajnou realizací těchto požadavků; politické podněty západně od nás je v tomto směru prostší předsudků proti radikální levici, a tak jeho výchozí pozici lze považovat za nadějnější. Tužby, kterými se dnes levice zaštiťuje, charakterizuje parafráze někdejšího požadavku „socialismu s lidskou tvář", dnes voláme po kapitalismu s lidskou tvář. A právě zde, podobně jako v případě občanské společnosti, bychom z dlouhodobého hlediska měli jako celá levice zvažovat možnosti překročení režimního rámce, nespokojovat se s požadováním pouhého

zachování statu quo upadajícího sociálního státu, který snad přichází 'na řadu' po státním socialismu, a formulovat naše politické tužby nově, radikálněji.

Reforma, nebo revoluce?

Druhá akce Českého sociálního fóra tedy ukázala na sílící koalici těch, kteří volají po určitých změnách tohoto systému; rozdíl mezi původci těchto požadavků určují dvě polarizované strany: víra nebo nevíra v život věčný tržního hospodářství. Dosud s přehledem dominující skupina první strany, tj. lidé požadující reformy v rámci kapitalismu, pravděpodobně ztratí významnou část své opory až po uskutečnění svých představ; uskutečnění, ohledně kterého si druhá vytčená skupina, jež mluví o nutnosti překročit rámec stávajícího systému, nedělá žádné iluze. Přiblížíme-li si první stranu, shledáváme aktivisty v oblasti lidských práv (mezi nejlepší zastávce patří semináře se zúčastnivší Anna Šabatová), liberály s pozdě nabytým přesvědčením o možnosti

zachování rozkládajícího se sociálního státu (vlajkovým textem této skupiny za poslední dobu je Manifest radikálního liberalismu, dále texty Bělohradského). Pomyslná druhá, radikálnější skupina, které je Socialistická solidarita součástí, není s těmito lidmi v kvalitativním, ale kvantitativním rozporu, neboť se prezentuje výše naznačenou 'neskromnou' otázkou: jsou požadavky hájení stávajícího dostačující? Marx by mluvil o přeměně kvantity v kvalitu, která je zárukou změny dané společností, globálního kapitalismu -s obhajováním jeho starých institucí proto levice nemíří na srdce tohoto režimu.

Výše naznačené vystřízlivění našich přátel z řad sociálních demokratů a liberálů předpokládají i autoři do češtiny přeložené Velké finanční krize, kteří tvrdí:

„Kdyby byl nicméně takový pokus o radikální reformu skutečně proveden a nakonec (podle našeho názoru nevyhnutelně) ve vymýcení nespravedlností a iracionality systému selhal, nebyl by žádný důvod vracet se zpět do bodu nula. V takovém případě by

lidé měli plné právo být nadále nespokojeni a dožadovat se, aby celý stávající systém byl v souladu s jejich autentickými potřebami a spadal pod jejich demokratickou kontrolu: systém preferující všeobecný blahobyt před privátními zisky. Již dnes národy světa poznávají, že jedinou racionální odpovědí je nahradit nynější prohnitý systém humánnějším řádem uspokojujícím kolektivní potřeby. Již několik století je tato ekonomická alternativa orientovaná na potřeby lidí označována jak svými stoupenci, tak odpůrci jako 'socialismus'. My bychom pro ni lepší jméno nevymysleli."

Cyklos seminářů vhodně završilo vystoupení na Mariánsko-mafiánském náměstí, které parodovalo realizovaný obsah vládního prohlášení; následovala manifestace, průvod končící u Strakovy akademie.

Závěrem odkazují na fóru nepřítomné zájemce na videozáznamy, které pořídila Socialistická solidarita - jsou dostupné na jejich stránkách, popřípadě profilu TV Solidarita na YouTube.

LUKÁŠ MATOŠKA

Klaus tabákovým lobbystou

Ač je prý prezident „kupónovka“ Klaus nekuřák, dal si tu práci a přijel na slavnostní akt do kutnohorské továrny Philip Morris, k příležitosti otevření nové výrobní linky, díky níž se kapacita závodu zvýší až na 40 miliard cigaret ročně.

Klaus při otevření prohlásil, že přijel podpořit fungující firmu, která je podle něj ukázkou podařené privatizace. "Od té doby funguje zcela mimořádným způsobem, takže to je úspěch našeho průmyslu."

Phillip Morris a ČR

V r.1992 oznámila tehdejší federální vláda ČR, jejíž předsedou byl Klaus, že hodlá zprivatizovat tabákový průmysl. Vzniká akciová společnost Tabák, Kutná Hora, s majoritním vlastníkem Philip Morris International, Inc.. Hlavním důvodem vítězství bylo, že chtěl koupit českou a.s. Tabák jako celek. Zajímavé je, že až v r. 1994 nabytí platnosti zákon, který ruší monopol na výrobu cigaret v ČR. V návrhu vládního zákona z r. 1993 (který nabytí platnost r. 1994) se píše,

že zákon mimo jiné o výrobě tabákových výrobků pozbývá platnost, jelikož: „Státní monopolní výrobce tabákových výrobků na území ČR byl vystřídán monopolem zahraniční soukromé firmy. Uvedený fakt je kritizován jak u nás, tak v zahraničí. Proto je nezbytné v oblasti tabáku urychleně dát do souladu ekonomický vývoj s legislativou. Zákon o tabákovém monopolu je potřeba zrušit a nahradit ho novým právním předpisem, který umožní vznik konkurenčního prostředí. Z dostupných informací z některých západoevropských zemí je patrné, že privatizované konkurenční prostředí přináší výrazně větší daňový příjem z tabákových výrobků." Tedy cca 2 roky měla v ČR soukromá nadnárodní korporace monopol! Kdo všechno a kolik na úplatcích

za to tehdy dostal, se můžeme jen domnívat. Jistě to nebylo málo.

Philip Morris Inc.

Dle Klause je fungování P. Morris u nás „ukázkou podařené privatizace“ a úspěch našeho průmyslu“. Může za to ale opravdu „podařená“ privatizace a jde o „naš“ průmysl? Seznamte se s korporací Philip Morris Inc.: firma Altria Group Inc. je 100% vlastníkem společnosti Philip Morris International Inc., která má zprostředkovaně majoritní podíl ve společnosti Philip Morris ČR a.s.. Altria group je firma, která vlastní několik společností a má také 28,7% podíl v pivovarnické firmě SABMiller plc., která působí na 6ti kontinentech a u nás vlastní Prazdroj a vyrábí piva Pilsen

Urquell, Gambrinus, Velkopopovický kozel a Radegast. Čistý příjem Altria group v r. 2009 byl 3, 21 miliard dolarů. Její celková aktiva tvoří 36,7 miliard dolarů.

Má se čím „chlubit“

Klaus svými slovy přičítající úspěch Philip Morris úspěšné privatizaci, vlastní pochválil sám sebe. (Že by tu něco smrdělo?) Václav Klaus byl r. 1989 ministrem financí a od r. 1992 do r. 1998 předsedou vlády. Od ledna do února 1993 byl prozatímním prezidentem ČR. Klaus je jedním z hlavních autorů privatizace u nás. Velikým nedostatkem privatizace bylo nedostatečné legislativní ošetření a docházelo k podvodům a tunelování. Teprve r. 1998 vznikla Komise pro cenné papíry, je-

jímž úkolem byl státní dozor nad kapitálovým trhem. Komise vyčíslila škody vzniklé právním vakuem. Do června 2002 se prokázanou trestnou činností v rámci tunelování ztratil majetek za cca 50 miliard Kč, a stovky miliard zmizely neprokázanou trestnou činností nebo tunelováním v rámci legálních pravidel.

Mohl by jít i jinam?

Navštívil pan Klaus slavnostně i jiné podniky, které byly privatizovány? Přišel svou přítomností potěšit zaměstnance podniků, které krachovaly kvůli špatně provedené privatizaci a špatným zákonům? Přišel se svými moudry a blahopřáními do textilek, skláren, potravinářských podniků, zemědělských podniků a dalších? Postavil se tváří v tvář lidem, kteří se v dobré víře stali drobnými akcionáři, a kterým přišel vyděračský dopis, že společnost, jejich akcie akcionář vlastní, přebírá jiná společnost a bude měnit název této a.s. a akcionář buďto akcie prodá (i pod cenou), nebo neprodá a akcie se stanou po převzetí touto společností bezcenné? I k jiným případům, které jsou následky privatizace by se měl pan Klaus přihlásit, a pográtulovat s následným odkazem na své dílo a pochválením jeho a tím i sebe. Ale ono není chválit co. Neměl by pan Klaus spíše mlčet a studem se červenat v koutě, a nezmiňovat kuponov. privatizaci, když se nehodlá za ni a její následky, které se dotkli nás všech, omluvit? Neměl by také navštěvovat úřady práce, a gratulovat jejím pracovníkům, že počty jejich „zákazníků“ stoupají? Vždyť tato zásluha je opravdu i jeho.

EU je zlá a směšná

Klaus řekl: „Přeji firmě, aby se jí dařilo, aby ji nezařadily stále a stále narůstající regulace, které padají ne z nebe, ale z Bruselu. A myslím, že by bylo dobře, kdyby se jí podařilo přežít i do budoucna“. „Boj s kouřením je veden směšným způsobem, zákazy se nedá nic nikdy vyřešit... To je hloupé, to je nerozumné a to by politici neměli dělat,“ prohlásil. Dle něho, by bylo dobře, kdyby přežila firma, že díky tomu, nepřežije mnoho lidí, na tom mu nezáleží.

Dle Klause je směšné a hloupé toto? „Tabák každoročně zabíjí 650 000 Evropanů a snížením spotřeby tabáku by mohlo být zachráněno mnoho životů. Jsem znepokojen zejména podílem kuřáků mezi mladými lidmi. Evropa nemůže nečinně přihlížet, jak budoucí generace prokouří své zdraví!“ uvedl komisař odpovědný za zdraví a spotřebitelskou politiku John Dalli. „Jsem odhodlán učinit vše, co je v mé moci, ke snížení spotřeby tabáku v celé Evropě pomocí nadcházející revize stávajících právních předpisů o tabákových výrobcích a zvláštním opatření, (...) na podporu

dy o preventivních opatřeních proti kouření (2003) vyzývá členské státy ke kontrole propagace a prodeje tabákových výrobků mladistvým, stejně jako ke zlepšení informovanosti a zdravotní výchovy.

Nekuřácké prostředí

V návaznosti na doporučení Rady z r.2009 o nekuřáckém prostředí Komise jednoznačně podporuje činnost členských států směřující k „Evropě bez tabákového kouře do roku 2012“. Vyzývá členské státy, aby chránily občany před vystavením tabákovému kouři v uzavřených veřejných

řejných místech, více než 400 000 lidí přestalo kouřit, což povede, dle vědců, k tomu, že v následujících 10 letech zemře o 40 000 méně lidí na rakovinu plic, srdeční choroby a další nemoci způsobené kouřením. London Health Observatory zaznamenala, že pokles infarktů ušetřil britskému zdravotnictví 8,4 miliony liber. V Irských a Skotských barech se po zákazu kouření snížilo znečištění vzduchu cca o 86% a v souvislosti s tím se snížil výskyt infarktu myokardu o 11% v Irsku a o 17% ve Skotsku. Studie také prokázali zlepšení zdraví pracovníků v pohostinství, kde se nekouří až o 50%. Je to směšné, pane Klausí?

Philip Morris a Norsko

Doktorka Eva Králíková z Centra léčby závislosti na tabáku v návaznosti na Klausův „výstup“ řekla: „V západní Evropě by něco takového bylo absolutně nemyslitelné“. V Norsku žaluje Philip Morris tamní stát za to, že zakázal ukazovat cigaretové krabičky v obchodech. „Když se norského premiéra ptali, co na žalobu (...)říká, odpověděl, že se jí nebojí a že se s výrobcí cigaret vůbec nebaví,“ dodala Králíková.

„Zásluha“ Philip Morris

Doktorka Králíková připomněla, že cigarety Philip Morris se podílejí na každoročním úmrtí asi 9 tisíc Čechů. V důsledku kouření u nás totiž zemře každý rok na 18 tisíc osob, přičemž americký koncern má na českém trhu zhruba poloviční podíl. „Možná by z prezidentské kanceláře mohli poslat gratulaci těm devíti tisícům pozůstalým, aby netruchlili, ale že jejich příbuzný zemřel pro úspěšnou firmu, která u nás zaměstnává dvanáct set lidí,“ dodala Králíková.

Co asi Klaus neví

ČR platí dle Světové banky a řady expertů, za to, že se tu prodávají cigarety, 80 až 100 miliard Kč ročně. Kromě léčebné péče je v této sumě započteno například to, že kuřáci jsou v průměru o 33 dní déle nemocní než nekuřá-

zdraví Evropanů,“ dodal.

Základní údaje o směrnici o tabákových výrobcích EU:

Směrnice 2001/37/ES je z roku 2001 stanoví maximální limity např. nikotinu a dehtu v cigaretách, ukládá výrobcům povinnost používat textová zdravotní varování na balíčcích cigaret, uvádět složky tabáku a zakazuje používat výrazy jako („light“). Komise přezkoumává směrnici s cílem zvýšit úroveň ochrany zdraví. Například tím, že spotřebitelům poskytne více informací a že sníží atraktivitu zejména pro mladé lidi. Směrnice o tabákové reklamě 2003/33/ES ji zakazuje v tisku, rozhlase, na internetu. Zakazuje sponzorování mezinárodních událostí tabákovými společnostmi. Vztahuje se jen na reklamu a sponzorování na mezinárodní úrovni. ČR dostala r. 2006 upozornění z EU, že směrnici nedodržuje. Doporučení Ra-

prostorech, na pracovištích a ve veřejné dopravě a aby snižovaly vystavení dětí pasivnímu kouření. (Přijímání a provádění právních předpisů o nekuřáckém prostředí zůstává v pravomoci členských států.)

Co na to občané EU?

Průzkum Eurobarometr ukázal, že evropští občané upřednostňují přísnější opatření boje proti kouření. Pro podporu zdravotních varování na baleních tabákových výrobků ve formě obrázků je 75 %, ačkoliv se v současnosti používají jen ve čtyřech členských státech. Občané podporují i zákaz příchutí, činicích tabákové výrobky chutnějšími (61 %), a zákaz reklamy v místech prodeje (63 %).

Ze studie, zveřejněné v British Medical Journal, plyne, že díky zakazu kouření na ve-

ci nebo že kvůli nedopalkům vznikají požáry. „Od profesora ekonomie bych očekávala, že si sežene správné informace,“ řekla Aktuálně.cz Králíková, podle níž neobstojí argument, že cigarety jsou významným daňovým příjmem. Daně z tabákových výrobků přitom činí cca 40 miliard Kč ročně.

Klaus, ochránce trhu

Druhý den, potom, co byl Klaus přestřihávat slavnostně pásku ve Philip Morris, poslal premiéru P. Nečasovi dopis, kvůli nové připravované směrnici Bruselu o tabákových výrobcích 2001/37/ES, která má být rozšířena a má zavést povinně jednotné černobílé balení všech cigaret, zakázat vystavování cigaret v místě prodeje a zakázat používání přísad do cigaret při výrobě. Klaus píše: „Vážený pane předsedo vlády, ... Není pochyb o tom, že jde o další významný pokus výrazně zasáhnout do občanských svobod, do svobody podnikání a

ještě více než dosud pokřivit a narušit volný trh (...) v celé Evropské unii. (...) V EU existuje silný politický proud, který chce volný trh, jeden z definičních znaků svobodné demokratické společnosti, pomocí postupných kroků zcela eliminovat a podřídit ho centrálnímu řízení. (...) Dle Klause je třeba položit si základní otázku: Je zamýšlená regulace opravdu diktována zájmem „usnadnit fungování vnitřního trhu v odvětví tabákových výrobků a zároveň zajistit vysokou úroveň ochrany veřejného zdraví?“ (...) „Pokud ano, potom je zjevné, že fungování vnitřního trhu tyto další základy, omezení a nařízení vůči soukromým podnikatelským subjektům vnitřní trh nejen nezlepší, ale povedou zcela jednoznačně k narušení hospodářské soutěže, k poškození tohoto segmentu trhu, k ještě většímu otevření prostoru pro nelegální distribuci cigaret a dalších tabákových výrobků, předešlým z asijských zemí.“

„Nejsem (...) expertem v

této oblasti, ale pokud jsou zdravotní rizika, spojená s problematikou tabáku opravdu tak zásadní a nebezpečná, že vyžadují takto dramatické kroky na úrovni Evropské komise, je jediná možnost - postavit se k nim čelem, ne pokrytecky a zcela zásadně: postavit kouření tabáku mimo zákon, jako je tomu v případě jiných, tzv. měkkých drog. Zakázat kouření nejen na veřejných místech, ale všude včetně soukromých prostor, například bytů, tak, aby kuřáci nemohli nadále ohrožovat své okolí,“ (...) „Současně je nutné vyřešit poškození akcionářů tabákových firem, v důsledku umělého snížení jejich produkce a prodeje - což je, jak to já chápu, hlavním cílem navrhovaných dalších regulací.“ (Ano, nejednou má Klaus strach o akcionáře.) „Vážený pane předsedo vlády, jsem přesvědčen, že Vaše vláda se bude tímto záměrem Evropské komise vážně zabývat, že připraví svou pozici pro toto jednání a že mě s ní

seznámí,“ uzavřel svůj dopis prezident republiky.

Kubera se zlobí

Senátora Kuberu za ODS rozhněval návrh směrnice, a navrhovaná podoba krabiček: „To už je opravdu vrchol toho, kam ta Evropa spěje.... EU má plnou hubu autorských práv, jenomže autoři grafických podob krabiček tím budou postiženi. Ty přibližlé nápisy o škodlivosti kouření by podle mě měly být umístěny vevnitř, aby nehyzdily krabičku.“

Tabák je v EU nejčastější příčinou úmrtí, kterým by se dalo předejít. Každoročně si v EU vyžádá předčasnou smrt okolo 650 000 lidí. Na světě zemře v souvislosti s kouřením každý rok cca 5 milionů lidí, včetně pasivních kuřáků. V důsledku pasivního kouření umírají i domácí „mazlíčci“ a zvířata, na nichž jsou tabákové výrobky krutými způsoby testovány.

DANA HLADÍKOVÁ

Ze zahraničí:

Evropské odbory proti škrtům

29. září proběhl Evropský den akcí proti politice vládních škrtů, který zorganizovala Evropská konfederace odborových svazů (ETUC) a ke kterému se přidala řada iniciativ, např. Evropské sociální fórum. Protesty byly namířeny proti škrtům, které prosazují de facto všechny evropské vlády, a proti změnám Paktu stability a růstu z pera Evropské komise.

Ta navrhuje daleko těžší postihy za deficity přesahující 3% HDP, další utužení rozpočtové disciplíny a také drakonické změny pro země, jejichž státní dluh přesahuje 60% HDP. Pro většinu zemí EU by to znamenalo mít rozpočet v několika příštích letech v přebytku, což by bylo vykoupeno dalšími škrti v rámci sociálního státu. Je nutné ale také upozornit, že stranou zájmu ETUCu zůstaly změny ve vztazích zaměstnavatel - zaměstnanci, kterým musí čelit celá řada odborových svazů (včetně ČMKOS). Ukazuje se, že zneužívání krize pro oklešťování práv za-

městnanců pokračuje.

Hlavní protesty v rámci dne akcí proběhly v Bruselu (100 tisícová demonstrace organizovaná ETUCem) a ve Španělsku, kde proběhla generální stávka. Španělská huelga general se ale netýkala vládních škrtů, nýbrž změn v zákoníku práce navržené soc. dem. vládou Luise R. Zapatera. Stávky se dle údajů tamních odborových svazů zúčastnilo na 10 milionů lidí s účastí kolem 80% ve velkém průmyslu, ale s malým dopadem ve státní sféře. Ve zbytku Evropy byly protesty spíše menší (v řádech pár tisíců lidí) a pokrytí kontinentu dosti

nesoustavné: v tomto ohledu byla hodně viditelná pasivita německých odborů.

Bilance: jak na Evropskou komisi?

Zasáhnout proti politice Evropské Unie je pro odbory a sociální hnutí dosud velmi obtížné. Napomáhá tomu organizace orgánů EU, která je často otevřená různým vlivným skupinám a ekonomickým elitám, a naopak těžko přístupná všem těm hnutím, které nemají dostatečný společenský a ekonomický kapitál pro vyvíjení soustavného vlivu na tyto struktury. V

tomto ohledu je symbolické postavení Evropské komise, která nemůže být odvolána Evropským parlamentem a jejíž jmenování a osud záleží na vládách členských zemích.

Nicméně evropské struktury neřídí neoliberalní úředníci. Jejich aktivitu totiž mají jedno konkrétní politické zaštitění: jde o velkou koalici mezi evropskými lidovci (konzervativní strany) a evropskými sociálními demokraty. Tato evropská Velká koalici vládne EU od roku 1993 a je zodpovědná za její hospodářskou a měnovou politiku, za prosazování privatizace veřejných statků (viz směrnice Bolkenstein) či

za postavení volného pohybu kapitálu nad (a na úkor) práv občanů EU (např. případ Laval). Pokud ETUC chce být důsledná ve svém boji proti neoliberální politice EK, tak by měla připomenout evropským sociálním demokratům, že nelze před volbami do Evropského parlamentu mluvit o "evropském sociálním státu a evropském socialismu" a den po volbách se účastnit koalice s konzervativci, kterou by na státní úrovni těžko mohli zdůvodnit. Navíc je vidět, že evropští sociální demokraté hrají v této koalici tzv. "druhé housle". Na druhé straně tlak na ně dokáže být i účinný, jak ukazuje zamítnutí směrnice o pracovní době v EU. Je však nanejvýše sporné, zda vrcholní činitelé ETUCu jsou schopni a ochotni postavit se evropským sociálním demokratům,

neboť doteď se jim to moc nedaří. A právě vytvoření silné opozice v rámci evropských struktur, opozice, jejíž částí by měli být i sociální demokraté, by mohl být prvním stupněm pro demokratizaci Evropské Unie.

Sociální práva: stále nic

Další bolestnou ránou pro evropské odbory jsou sociální práva na evropské úrovni. O těchto právech se mluví nejméně od dob Maastrichtské dohody, ale výsledky jsou zatím nevalné. Struktury EU se prostě zdají imunní vůči těmto požadavkům. Nicméně situace, kdy v jednotlivých regionech jednoho společného trhu jsou různá práva a velké rozdíly v platech ne-

ní pro dělnické a odborové hnutí zdaleka novinkou. Industrializace ve velkých evropských zemích totiž často postupovala nerovnoměrně, což společně s dalšími faktory vytvářelo i dost výrazné regionální rozdíly. Jedním z nástrojů pro překonání těchto nerovností a sociálního dumpingu bylo vytvoření celostátních oborových kolektivních smluv, které určovaly platové třídy, pokladny vzájemné

Omezené řešení: kolektivní smlouva

Námítka, že "Evropská kolektivní smlouva" je jen velice částečné řešení, je pravděpodobně správná. Evropské odbory jsou v současnosti v nepříznivém poměru sil, které ve velké míře vyplývá z asymetrie ve vztahu mezi zaměstnavatelem a zaměstnanci. Tato asymetrie spočívá v tom, že zaměstnavatel má pozici, ve které může pozbyt

navatelů. Neboli i oni by měli cítit, že jich lze pozbyt, což jinými slovy znamená výrazně omezit nedotknutelnost vlastnických vztahů a hledání a aktualizace alternativních forem vlastnictví (společenské vlastnictví, družstevnictví, znárodnění, atd...), a tím vytvořit ve společnosti prostor pro různé typy vlastnictví (smíšené hospodářství sociálně-demokratického typu) či pro konečné překonání soukromého vlast-

nictví výrobních prostředků (východisko revoluční levice). Odbory, ať už reformistické či antikapitalistické, by tudíž mohly navrhnout legislativní opatření, které by umožňovalo vyvlastnění v případě, že firma překročí jasně vymezené mantinely společenské odpovědnosti. A právě Evropská Unie, jeden z největších světových hospodářských

celků, je vhodným terénem pro tento typ boje, jelikož je jediným dostatečně mocným a významným hospodářským celkem, který by mohl být protiváhou Světové obchodní organizaci (WTO) a jejím neoliberálním pravidlům.

Shrnutím, v tomto období intenzivního boje ekonomických elit proti pracujícím, kdy jsou současně zpochybňována sociální práva, solidární důchodový systém a zákoník práce, je tudíž nutné přejít do ofenzívy a navýšit částku ve hře vytvořením nástrojů, znemožňujících sociální dumping a zmenšujících nerovnosti uvnitř EU a zásadně zpochybnit absolutizaci volného kapitálu a zboží - soukromého vlastnictví výrobních prostředků.

JAKUB HORNÁČEK

pomoci, minimální odměny a práva pro všechny dělníky v odvětví (nezávisle tedy na jejich bydlišti). Vytvoření obdobných kolektivních smluv na evropské úrovni by tak mohlo vytvořit pole působení na evropské úrovni, které by bylo blízké poslání odborů. Na druhé straně by takové smlouvy mohly nahradit neexistující společná sociální práva na evropské úrovni (vzhledem k tomu, že neexistuje politická síla, která by byla s to je účinně prosadit) a prudce zbrzdit sociální dumping mezi regiony EU. Spolupráce mezi oborovými svazy by tak nezávisela na vrtkavém pocitu "solidarity" (a často na osobních vlastnostech jednotlivých předků) ale na kooperaci s účelem dosažení společného cíle.

jednotlivé zaměstnance a nahradit je jinými, zatímco on sám je de facto nenahraditelným. Globalizace tuto asymetrii jen posílila, a jelikož ona Marxova "rezervní armáda nezaměstnaných" má celosvětový rozsah, mohou být přesunuty jinam (a tudíž pozbyt) celá průmyslová odvětví, jako v případě textilu a dalšího spotřebního zboží. Současně regulace této mocenské asymetrie ve prospěch zaměstnanců, svěřená zákoníkům práce, je pod velkým tlakem a již teď je "děravá".

Odbory by se tedy měly zamyslet, zda není poněkud krátkozraké svěřit regulaci této asymetrie jen zákoníkům práce a kolektivním smlouvám. Tyto dva mechanismy by měly být doplněny dalším, který by zpochybnil postavení zaměst-

Přidejte se k Iniciativě ProAlt
Platforma pro kritiku reforem a na podporu alternativ
www.proalt.cz info@proalt.cz

Rancière: Rasismus přichází z horních pater

Chtěl bych věnovat v tomto článku několik poznámek týkajících se pojmu "státní rasismus". Tyto poznámky jsou protichůdné vůči velice rozšířené interpretaci posledních rozhodnutí francouzské vlády, týkající se Romů a zákazu nošení burky na veřejnosti.

Tato interpretace vidí v těchto rozhodnutích snahu využít rasistické a xenofobní nálady s účelem lehkého zisku volebních preferencí. Tato domnělá kritika se zakládá na předpokladu, že rasismus je lidovým pocitem a že je iracionální a vystrašenou reakcí zpátečnických vrstev, které nejsou schopné se přizpůsobit novému, rychle se rozvíjejícímu a kosmopolitnímu světu.

Stát je tak nařčený z toho, že vychází vstříc těmto náladám, a tím zrazuje zásady, na kterých je založen. Současně ale tato kritika posiluje roli státu, protože ho považuje za racionálního aktéra v opozici vůči iracionálním náladám lidových vrstev. Díky tomuto názoru, který vzalo za svoje i "levicové" kritické myšlení, však pravice mohla v posledních dvaceti letech prosadit určité množství rasistických rozhodnutí a zákonů. Všechna tato rozhodnutí byla přijata v rámci jedné, a stále omílané, argumentace: pokud nebude obnoven narušený řád, tak by problémy a kriminalita legálních a nelegálních přistěhovalců mohly vyvolat otevřený rasismus ve společnosti. Je tudíž nutné, aby tyto problémy byly souzeny v rámci universalit práva dříve než se stanou rozbuškou pro rasistické nepokoje.

Tato hra rolí pokračuje na pravici a na levi od roku 1993 s přijetím zákonů Pasqua-Méhaignerie¹. Tato hra spočívá ve vytvoření opozice mezi lidovými iracionálními pocity a universalistickou lo-

gikou racionálního státu, díky čemuž i rasistické politiky státu se mohou dočkat anti-rasistického ocenění. Nicméně bylo by nutné tuto argumentaci převrátit, a poukázat na vzájemnou vazbu mezi státní "racionalitou" a lidovými pocity, tímto pohodlným komplicem-protivníkem, který je zneužit pro zaštitění státní "rationality". Vlády totiž nejednají pod tlakem lidových vášní či tlakem populistické pravice, ale je to právě státní politika, která podněcuje rasismus, kterému světuje pomyslné vedení vlastní legislativní činnosti.

Zhruba před patnácti lety

né identity, a to i v případech, že narušení těchto identit je vedeno politickými subjekty. A tato práce je čím dál více naléhavější s ohledem na současný světový hospodářský řád. Dnešní státy jsou čím dál méně schopné zamezit dopadu destruktivních účinků volného pohybu kapitálu na komunity lidí pod jejich správou. Nejsou toho schopni i v té míře, že se nechtějí ujmout tohoto úkolu. Stahují se tak do oblastí, které zůstávají v jejich moci, jako kontrola pohybu osob. Vytyčují si za cíl kontrolu tohoto pohybu, a tudíž ochranu "většinové populace"

"uvnitř", a těmi co jsou "venku", čímž vytváří nejisté identity, připouštějící vyloučení ven i těch, kteří byli "uvnitř". Tvorba nových imigračních zákonů mohla znamenat v první řadě zařadit do nejisté kategorie přistěhovalců i ty, kteří se narodili ve Francii rodičům s francouzským občanstvím (např. druhé a třetí generace mladých vyrůstajících v banlieus). Vznik nových imigračních zákonů znamenal také přesunutí do té doby legálních přistěhovalců do kategorie "nelegálních přistěhovalců". A taž logika vedla v současnosti k vytvoření kategorie "Francouzi cizího původu"². A díky stejné logice, kvůli které někteří Francouzi nejsou opravdovými Francouzi, tak podobně Romové jsou sice Evropany, ale, v rozporu s veškerými pravidly o volném pohybu osob, ne úplně opravdovými Evropany. A stát se vůbec nezajímá o to, že si během tvorby těchto identit protiřečí, jak bylo již koneckonců vidět ohledně tvorby pravidel týkajících se "přistěhovalců".

Byly tudíž vytvořeny diskriminující zákony a formy stigmatizace na základě principu univerzality práva a rovnosti před zákonem, a jsou tudíž předepsané sankce či formy stigmatizace pro ty, jejichž činnosti nejsou v souladu s těmito principy. Na druhé straně v rámci tohoto občanství byly ustanoveny formy diskriminace, jako ta, která rozlišuje Francouze cizího původu. Tudíž, Francouzi jsou si všichni rovni (a běda tomu,

jsem se pokusil popsat tento proces pojmem "chladný rasismus". Rasismus, se kterým máme co do činění dnes, je chladně kalkulující, je intelektuálním konstruktem. A je především výtvozem státního aparátu. Vlastní podstatou státu je totiž být represivním orgánem, neboli institucí, která vytváří a kontroluje identity, území a přesuny osob. Stát je institucí, která je v nekonečném boji proti všemu, co narušuje jím vytvoře-

před negativními důsledky přistěhovalectví. Jedná se jinými slovy o tvorbu a následnou správu pocitu nebezpečí. A tato aktivita se stává čím dál častěji důvodem bytí státních aparátů a jejich legitimizací.

Odtud je tudíž odvozeno určité fungování zákonů, které má dvě hlavní funkce: ideologickou funkci, která má nepřetržitě vytvářet subjekt nesoucí nebezpečí, a praktickou funkci, která nepřetržitě definuje hranici mezi těmi, co jsou

kdo to zapomene), ale na druhé straně ne všichni jsou si rovni stejným způsobem (a běda tomu, kdo to zapomene)!

Současný rasismus je tedy především logikou státního aparátu a nikoliv pocitem lidových vrstev. A tato logika státního aparátu je podporovaná především nikoliv blíže nespecifikovanými zpátečnickými lidovými vrstvami, ale významnou částí intelektuálních kruhů. Poslední rasistická tažení nejsou výsledkem aktivit extrémní, tzv. "populistické" pravice. Jsou naopak vedeny vrstvou intelektuálů, kteří se hlásí ke svému společenskému postavení a k levici, k republikánským hodnotám a k laicismu. Diskriminace není již založena na domnělých rozdílech mezi "šlechtetnými" a "podřadnými" rasami. Je naopak vytvářena ve jménu boje proti zpátečnickým komunitám, ve jménu univerzálnosti práva, rovnosti občanů před zákony a rovnosti bez rozdílu pohlaví. A i tady se nehledí na detaily: takto argumentují často ti, kteří v jiných případech leží málo na srdci myšlenky rovnosti a feminismu. Hlavním účinkem této argumentace má totiž být nalezení nechtěných subjektů: je to spojení přistě-

hovalce, zpátečníka, islamisty, teroristy a mužského šovinisty. Univerzalizmus je tak používán ve prospěch hodnotově opačných účinků: slouží k tomu, aby dal státnímu aparátu moc rozhodnout, kdo sem patří a kdo nikoliv, neboli tvorby či rušení identity. Tato moc má také jeden doprovázející účinek: možnost donutit jednotlivce, aby byli kdykoliv identifikovatelní, neboli aby se sdružovali v místech, která jsou plně průhledná vůči státní kontrole.

Z tohoto ohledu stojí za to si připomenout právní řešení, které přijala francouzská vláda pro zákaz nošení burky na veřejnosti. Bylo totiž obtížné vytvořit zákon, který by se týkal jen několika stovek lidí vyznávajících určité náboženství. Nicméně vláda řešení našla: zákon zakazuje úplné zahalení obličeje na veřejném prostranství, díky čemuž se týká nejen žen, nosících burku, ale také demonstrantů se zahaleným obličejem. A samozřejmě toto řešení (přijato, podobně jako v mnoha případech týkajících se přistěhovalců, s blahosklonným zdržením se levice při hlasování), se odkazuje na republikánské hodnoty. Stačí připomenout vášnivé

debaty ohledně mladých lidí se zahaleným obličejem řadících v noci (v případě povstání v banlieux v roce 2005). Nebo stačí vzpomenout, že počáteční bod vášnivého protimuslimského tažení ze strany Roberta Redekera byl zákaz plavek nepokrývající hýždě na Paris-Plage (letní pláž podél břehů Senny zřízená pařížskou radnicí). Redeker viděl v tomto zákazu, vyhlášeném pařížským starostou, úslušnost vůči islamu, náboženství, jehož potenciál zkázy a nenávisti se projevil v zákazu být na veřejnosti odhalený. Ctnostné debaty o universalismu republikánských hodnot a laicismu lze tak shrnout do zásady, že je nutné být plně viditelní na veřejném prostranství, ať už v ulici či na pláži.

Shrnutím: bylo vynaloženo velké množství energie v boji proti určité formě rasismu (toho, který je vlastní straně Front National Jean-Marieho le Pena), a proti určitému konceptu rasismu, jakožto vyjádření pocitů "obyčejného bílého muže", který je představitelem zpátečnických sociálních vrstev. Významná část těchto energií byla ale použita i pro legitimizaci nové formy rasismu: rasismu státního aparátu

a rasismu "levicového" intelektuála. A bylo by načasе přeměrovat myšlení a úsilí proti teorii a praxi stigmatizace, znejištění a exkluze, vytvořené rasismem, který pochází z vysokých pater: tento rasismus je strategií státního aparátu a vášní inteligence.

**JACQUES RANCIÈRE V PŘEKladu
JAKUBA HORNÁČKA**

článek vyšel v italském deníku Il Manifesto na konci září

Pozn. překl.:

1: jedná se o zákony, které upravují práva přistěhovalců v restriktivním smyslu: dle těchto norem je pro přistěhovalce a jejich děti těžší nabýt francouzské občanství a restrikce se týkají také celé řady sociálních práv

2: Sousedství "Francouzů cizího původu" bylo použito francouzským prezidentem N. Sarkozym na jaře roku 2010 po několika násilnostech na předměstí francouzských měst (především Grenoble). Prezidentův návrh počítá s odejmutím občanství francouzskému občanovi, mající rodiče narozené mimo Francii, jenž se opakovaně dopustil trestných činů.

Irácká okupace pokračuje

Někteří v médiích se omluvili za nekritický způsob, jakým rozšiřovali oficiální politiku a lži o Iráku, zkonstruované k ospravedlnění invaze a okupace země. V marginalizaci novinek o skutečném stavu věcí není jejich role o nic méně škodlivá.

Nová zpráva Amnesty International o Iráku je příhodně nazvaná: „Nový řád, stejné nešvary: protiprávní držení a mučení v Iráku. Ačkoliv zpráva Amnesty není v žádném případě vyčerpávajícím katalogem porušování práv, vrhá jisté světlo na hrozné zacházení s desítkami lidmi, protiprávně drženými okupačními silami a silami iráckého režimu. Existuje málo pochybností o tom, že tato zpráva by přilákala mnohem širší pozornost, kdyby se týkala Severní Korey, Iránu nebo Číny.

Nyní je americkými a britskými politiky, pokud jde o popis vývoje v Iráku, oblíbené slovo „pokrok“.

Prezident Obama se dokonce vyjádřil, „jako jakýkoliv suverénní, nezávislý národ, Irák je svoboděn naplánovat si svůj kurz“. Jeho předchůdce byl často portrétován jako nemotorný idiot, který byl ovládan svým viceprezidentem, Dickem Cheney. Dobře, velice výmluvný, příjemný a velice inteligentní Obama se vrátil k říkání těch samých lží. Irák dnes se hlouběji potápí do bahna represe, korupce a nestability.

Prostředky represe jsou saddámovské, úroveň státní korupce přesáhla nejzkorumpovanější na světě, a nestabilita se rychle blíží somálským proporcím. Zpráva Amnesty a poslední stanovisko

Human Right Watch o tajných direktivách režimu zakazovat a drtit populární protest se nezabývá nejvíce smrtícími a zstrašujícími prostředky represe: zvýšené použití vzdušné síly USA, včetně bombardovací síly bezpilotními letadly, a vojenské nájezdy prováděné americkými a Američany trénovanými iráckými silami. Dny poté, co Obama oznámil stažení více sil USA z Iráku, americké a irácké síly zabily mnoho lidí v nájezdech v Diale, Falluje a Diwaniye na jihu.

Pro lidi v Iráku je okupace, represe, státní korupce, nezaměstnanost, nedostatek základních služeb a extrémně nelibostná každodenní existence bolestně vytrvalé. Nejen že je stále 50.000 amerických vojáků a více než 400 vojenských základů stále v Iráku, ale jsou tam také desítky tisíc zahraničních žoldáků s kontrakty v Pentagonu, ministerstvu zahraničí a iráckém režimu. To je v linii s posledním trendem privatizovat armádní síly, jak prostředky převést fondy na účty válečných obchodníků a převést vlnu lidové opozice k válce omezením ztrát mezi

vojáky USA a kamuflovaním okupace. Ale hlavní vzpěrou této politiky je stále pokračující pokus nechat Iráckany zabít Iráckany rozšiřováním iráckých bezpečnostních sil pod kontrolou USA.

Když čelily odhodlanému odporu, zvyšujícím se ztrátám USA, a ohromnému iráckému a světovému lidovému odporu k okupaci, utrpěli USA v Iráku vážné vojenské a politické porážky. Spojené s nepříznivým vývojem v Afghánistánu, Iránu a Libanonu USA posouvá svou strategii a přemísťuje své síly v celém regionu, a pojímá ho jako sjednocené pódium války s mnoha frontami.

V ozvěnách Vietnamu se

američtí stratégové horečně snaží obrátit vojenskou porážku v politické vítězství. Bohužel byli dosud úspěšní v nové strategii „iráckizace“ a privatizace války. Porážka pro lidi v Iráku byla přinesena

transformací většiny iráckých politických skupin, které byly v opozici k Saddámově diktatuře, do ochotných kompliců imperialismu USA v Iráku.

Tricet pět let saddámovské represe, často podporované USA a Británií, mělo devastující vliv na irácké organizované politické síly, často s vedením v exilu, včetně zdegenerované irácké komunistické strany. Sedm měsíců po falešných volbách

stále bojují kdo bude premiér a kdo bude kontrolovat větší porci iráckého bohatství. V tom se všichni obracejí na největší americkou ambasádu na světě pro vedení a podporu.

Tato transformace byla efektivně použita USA a Británií k zasazení sektářského konfliktu a etnických napětí do irácké společnosti. Lidé v Iráku tedy nemají jednotné politické vedení, které by mohlo vést boj za vyčištění Iráku od imperialistické okupace. V těchto podmínkách byl většinou spontánní boj lidí v Iráku neuvěřitelně odhodlaný a hrdinský.

Skvělá kapitola boje byla za cenu přes milión zabitých lidí, a mnoho miliónů zmračených, osiřelých a ovdovělých. Ale historie lidí v Iráku je svědectvím faktu, že nikdy neskloní hlavu před svými utlačovateli, ať už kolonialistických, imperialistických nebo domácích odstínů. Může být zdoluhavý, ale jejich zápas proti imperialistické okupaci a domácím utlačovatelům pokračuje, a zaslouží si větší pozornost a podporu.

**PŘEKLAD ZE SOCIALIST REVIEW
MARTIN ŠAFFEK**

Komentář:

Ceaușescův odkaz

Dobře si pamatuji na obrovský program, který nařídili ke konci 80. let „pro rozvoj venkova“ v Rumunsku. Stovky vesnic se měly srovnat se zemí, aby udělaly místo větším polím a údajně efektivnějšímu zemědělství. Obyvatelé se měli přestěhovat do střediskových vesnic nebo rovnou do velkých měst.

Vlna nevole proti tak bezohlednému režimu prakticky neměla šance projevovat se v Rumunsku samotném, rumunský diktátor

Ceaușescu vládnul pomocí politické policie Securitate. Byl svržen až během vánoc roku 1989 v jediné krvavé revoluci ve Východní Evropě té doby a s ním naštěstí skončil i jeho geniální plán. Předtím se obyvatel vesnic, kteří se přes noc měli ocitnout bez svých starých domovů a sociálních sítí, zastávala pouze západní média.

Jenže v čem je tak velký rozdíl mezi Ceaușescovým plánem a dnešním požadavkem, aby lidé hýbali

zadkem a stěhovali se, po vzoru Američanů, za prací? Tento argument je naprosto běžným mezi českou pravicí, západními investory a ekonomy EU (viz. např. Ekonomickou předpověď Evropské komise z letošního jara).

Logika i výsledek jsou podobné. V zájmu údajného hospodářského pokroku se jedinci či rodiny zpřetrhají sociální vazby a jsou často mnohem zranitelnější. Existují např. studie o podílu prarodičů

na výchově dětí. Ten bývá hodně velký, ale pouze pokud nežijí od dítěte dál než 20 kilometrů, nad tuto hranici jejich význam klesá k nule. A mimochodem i Američané reagují zcela opačně na současnou krizi – stěhování z jednoho státu do druhého kleslo v USA v minulém roce na 1,6% obyvatel, nejméně od druhé světové války...

THOMAS FRANKE

Levice volá po obnově feminismu

Na setkání britské Socialist Workers Party „Marxism 2010“ v Londýně v červenci tohoto roku nebylo možné přeslechnout feministické hlasy. Kritika se ale tentokrát zaměřila především na deformovaný obraz feminismu, který se postupem času stal namísto alternativní vize společnosti komplicem západního modelu konzumerismu a pohybuje se ve vyjetých kolejkách globálního kapitalismu.

Pro účastníky a účastnice setkání se současný feminismus hlavního proudu odvrátil od problémů, kterých v jejich životech nabývá nerovná genderová dělba práce nebo sexismus a genderová diskriminace ve společnosti. Právo žen na práci se stalo právem zaměstnavatelů vykořisťovat ženy na druhou, sexuální osvobození se stalo svobodou sexuálního průmyslu komodifikovat ženy v o to větší míře a ideologie svobody a individualismu se promítla do privatizace a přenesení hlavní zodpovědnosti za společenskou reprodukci na ženy. Setkání podpořila i řada vědkyň, jako například Hester Eisenstein nebo Nina Power.

Hester Eisenstein na setkání představila svoji novou knihu *Feminism Seduced: How Global Elites Use Women's Labor and Ideas to Exploit the World*. Eisenstein se v ní zaměřuje na proces selektivního přijetí jednotlivých myšlenek feministického ideálu emancipace žen, který vedl k začlenění feminismu do systému korporátního globálního kapitalismu. Důvody prosazení tohoto deformovaného obrazu feminismu spatřuje také v dominanci liberálního feminismu, který je pevně zakotven v principu individualismu a ve ztotožnění emancipace se začleněním žen na trh práce bez ohledu na třídní a „rasové“ nerovnosti. Zatímco ženám ze střední a vyšší třídy majoritní populace, které pracují v odborných pozicích, tato verze feminismu přinesla určitou ekonomickou nezávislost a možnost alespoň do určité míry svobodně rozhodovat o svém životě, ženám z minoritních skupin a z nižších tříd tato verze emancipace „při-

nesla“ možnost (čti: nutnost) pracovat v nízkopracovních a flexibilních povoláních a jen stěží je zbaví-

prosadí snížení mezd jak mužů tak i žen a odbourávání systému sociálního zabezpečení. Eisen-

na setkání představila svoji knihu blogů *Onedimensional Women*, ve které se již názvem hlásí k odkazu Kritické teorie společnosti a Herberta Marcuseho, jehož kniha *Jednorozměrný člověk* se stala povinnou četbou revoltujících studentek, studentů a nové levice v 60. letech. Power kritizuje konzumeristický obraz emancipované ženy, který podle ní charakterizuje současné západní společnosti a podporuje disciplinaci společnosti. Úspěšná žena má mít práci, manžela a rodinu, má být sexy a přívětivá a má platit hypotéku na dům. Obsah slova feminismus byl podle ní kolonizován konzumerismem a ideologií práce. Ve jménu současné ideologie práce jsou ženy podporovány přijmout krátkodobá a flexibilní zaměstnání bez sociálního zabezpečení, která jim „jako bonus“ umožní sladit rodinu a práci. Stinnou stránkou je pak prohlubující se ekonomická závislost žen na svévoli zaměstnavatelů, která je jedním z pilířů obecného procesu deformace a flexibilizace práce.

Kontrast feministického ducha na londýnském setkání s depolitizovanou a deformovanou verzí „feminismu“, který se prosadil v kapitalistických mocenských strukturách, nemůže být větší. Právě tento „feminismus“ mohl být zneužit jako argument pro válečné „osvobozování“ žen v Afghánistánu nebo Iráku, což ve svých důsledcích delegitimizuje lokální feministické hnutí jako posluhovače západního imperialismu. S postupující neoliberální globalizací jsou ale uvnitř feminismu stále více slyšet kritické hlasy, které volají po reflexi

la nutnosti každodenně se potýkat se sexismem a diskriminací. Nejde jí samozřejmě o návrat tradičního rozdělení rolí, ale spíše o uvědomění si a kritiku společenské dynamiky, ve které zaměstnavatelé využili boj žen za práci jako eso, které jim pomohlo

stein se zde vztahuje zejména k vývoji v USA, její kritika má ale širší záběr. V kontextu neoliberální globalizace totiž obhajoba žen jako klíčových aktérů rozvoje v praxi znamená další prohloubení vykořisťování žen v rozvojových zemích.

Nina Power také

dílčích výdobytků feminismu v pozdně moderních společnostech ve vztahu k širšímu obrazu současných globálních nerovností. V posledních dvou číslech časopisu Gender, rovné příležitosti, výzkum (články jsou dostupné na adrese www.genderonline.cz) jsme například otiskli články Nancy Fraser a Alison Jaggar, které se také snaží ukázat, jak byly feministické myšlenky v praxi použity v protikladu k původním záměrům k reprodukci nerovností mezi muži a ženami, prosazování globálních hegemonních zájmů a reprodukci genderových mocenských struktur v transnacionálním kontextu. Nejde o pouhé opakování postkoloniální kritiky hegemonního feminismu, který prosazoval určitou představu emancipace žen bez ohledu na kulturní a sociální odlišnosti. Jejich kritika se posouvá o krok dál tím, že analyzují interakci mezi feministickými ideály a vývojem globálního kapitalismu. Alison

Jagger v článku „Zachraňte Aminu“: Globální spravedlnost pro ženy a interkulturní dialog“ poukazuje na příčiny chudoby a genderových nerovností v chudých zemích, které vyrůstají ve významné míře z nerovného ekonomického a politického vztahu mezi západními a rozvojovými zeměmi. Přesto je chudoba a útlak žen v nezápádních zemích často zjednodušeně vysvětlována s odkazem na specifické kulturní praktiky a tradice v jejich lokálních kulturách. Jaggar odkrývá souvislosti normativních a politických principů liberálního feminismu s transnacionálním ekonomickým a politickým řádem, ve kterém jsou dále stupňovány sociální nerovnosti.

Z podobných pozic se na vývoj feministického hnutí dívá Nancy Fraser v článku „Feminismus, kapitalismus a lest dějin“, ve kterém argumentuje, že feministická kritika státně organizovaného kapitalismu poskytla legitimizaci

současnému flexibilnímu kapitalismu s procesy privatizace odpovědnosti a novým režimem transnacionální akumulace kapitálu. Myšlenky feministického hnutí v transnacionálním prostoru byly podle ní kooptovány do hegemonního režimu globálního vládnutí, ve kterém je prosazována agenda práv žen v souladu s liberálním rozdělením na politická a občanská práva na jedné straně a sociální, ekonomická a kulturní práva na straně druhé (násilí na ženách na úkor chudoby). Fraser proto mluví o kooptaci feministických ideálů a jejich resignifikaci ve službách globálního kapitalismu a prohlubování chudoby a nerovností – uvnitř států i mezi státy.

Na setkání „Marxism 2010“ zazněly také hlavní teze radikální obnovy feministického ideálu emancipace. Zásadní je zejména oddělit feminismus od kapitalismu a vrátit feministickému hnutí jeho původní anti-kapitalistický

náboj. Například požadavek veřejných zařízení péče o děti by měl jít ruku v ruce s požadavkem veřejného vlastnictví. Podle vystupujících v Londýně je na čase si přiznat, že volný trh nemůže zajistit spravedlivou genderovou dělbu práce a dostupnou péči pro všechny. Stejně tak válka nemůže nikdy sloužit zájmům a potřebám žen, jejichž těla se stávají bitevním polem a životy válečnou kořistí. Válka podporuje sexuální násilí a strádání, které dopadá v mnoha ohledech díky širšímu kontextu naléhavěji na ženy a na děti. Feministickému hnutí je tedy třeba vrátit jeho principiální anti-válečný náboj. Stejně důležité je, aby si feministky uvědomily propojení svých bojů s dalšími sociálními hnutími a vytvořily silné koalice v protestu proti neoliberálnímu kapitalismu v rámci utvářejícího se transnacionálního hnutí. Feministické hnutí proto musí být rovněž anti-rasistické a anti-imperiální.

ZUZANA UHDE

Státní kapitalismus v Rusku:

Změny v přerozdělování

Přetiskujeme další kapitolu z analýzy minulého režimu, kterou vypracoval Tony Cliff ve své knize Státní kapitalismus v Rusku.

Lenin ve svých Dubnových tezích prohlásil, že naši stranickou politikou je prosazování systému, ve kterém budou voleni a kdykoli odvolatelní úředníci dostávat stejný plat jako dělníci. V díle Stát a revoluce (srpen-září 1917) se zabýval otázkou způsobu vyplácení mezd a platů bezprostředně po socialistické revoluci - tj. ve společnosti, která v sobě „...z ekonomického, morálního i intelektuálního hlediska nese znaky starší společnosti, z jejíhož lůna nová společnost vzešla.“ Za těchto podmínek je dosaženo „rovnosti všech členů společnosti ve vztahu k vlastnictví výrobních prostředků - tj. rovná práce a rovná mzda.“

„Všichni občané se mění na zaměstnance státu, který sestává z ozbrojených dělníků. Všichni občané se tak stávají zaměstnanci a pracov-

níky svobodného národního státního „syndikátu,“ čímž je dosaženo toho, že všichni pracují stejnou měrou (každý vykonává svůj díl práce) a všichni dostávají stejnou mzdu.“ „Takto se celá společnost promění na jediný úřad, jedninou továrnu a dělníky, jež pracují rovným dílem a za rovnou mzdu.“ Lenin považoval za „bezprostřední cíl“ Bolševiků, aby: „Technici, manažeři a účetní spolu se všemi úředníky nedostávali o nic vyšší platy než dělnické mzdy.“ Pár měsíců po revoluci (v březnu 1918) Lenin opět deklaroval podporu „postupnému zrovnoprávnění mezd a platů ve všech profesích a kategoriích.“ Lenin uznával, že v určitých případech bude nutné učinit výjimku - především v případě odborníků. Byl si totiž vědom jejich malého počtu a nepřátelského postoje, jež

chovají k dělnickému státu. Dobře si uvědomoval, že úplné rovnosti v platech nebude možné dosáhnout ihned. Zdůrazňoval však, že platové rozdíly jsou daleko nižší než za carismu a že následný vývoj bude směřovat k úplné mzdové rovnosti. O všech rozdílech v platech navíc vždy mluvil jen jako o ústupcích sovětské vlády, vynucených zaostalostí ruské ekonomiky. Proto tehdy napsal: „V tomto přechodném období jim [odborníkům] musíme poskytnout co možná nejlepší životní úroveň ... Když jsme o otázce mzdových tarifů diskutovali s Komisařem Práce, soudruhem Šmýdem, uvedl nám několik skutečností. Řekl, že co se týče vyrovnávání mezd, pak jsme udělali více, než kterákoli jiná země na světě a více, než mohou učinit buržoazní státy v několika následujících

desítkách let. Vezměme si, že doposavad vydělával dělník 1 rubl denně - tedy 25 rublů za měsíc. Odborník naproti tomu dostával 500 rublů za měsíc ... Expert tedy vydělával dvacetkrát více než dělník. Naše současné mzdové tarify se pohybují od šesti set rublů do tří tisíc rublů. Rozdíl mezi minimálními a maximálními platy je tedy pouze pětinašobný. Ve věci vyrovnávání mezd jsme udělali opravdu hodně.“ Jen vysoké platy specialistů se ještě řídí „buržoazním řádem.“ Je to krok zpět - ústupek kapitalismu vynucený objektivní realitou, které sovětská vláda čelí.

V roce 1919 Ruská Komunistická Strana zhodnotila svou mzdovou politiku takto: „Přestože usilujeme o rovnost platů bez ohledu na druh práce a o dokončení komunismu, nemůže sovětská vláda tuto

rovnost realizovat ve chvíli, kdy byly vykonány teprve první kroky na cestě přechodu od kapitalismu ke komunismu.“ Desátý Stranický Kongres v roce 1921 rozhodl, že: „Přestože musíme z různých důvodů udržovat rozdíly ve mzdách odpovídající kvalifikaci, musí naše mzdová politika snižovat rozdíly tak, jak jen to bude možné.“

Na stejném kongresu byla deklarována nutnost „vy-

stejně. (Na druhou stranu však podmínky nedostatku, které za válečného komunismu převládali, často dávali úředníkům možnost zneužívat své kontroly nad zdroji dodávek a distribucí).

Faktická rovnost mezd skončila zavedením Nové Ekonomické Politiky. V letech 1921-1922 byl představen jednotný mzdový sazebník, který obsahoval sedmnáct platových tříd - od učně po

v oboru obráběč kovů to bylo 30-60 rublů, zatímco vedoucí železniční služby vydělávali 500 až 750 rublů a nejvyšší ředitel 1 000-1 500 rublů. V březnu 1924 se rozdíly pohybovaly mezi 13,29 zlatých rublů za měsíc pro drážní dělníky a 26,80 rublů pro administrativní pracovníky.

V březnu 1926 byla průměrná mzda dělníků v průmyslu 58,64 rublů, zatímco plat ředitele závodu byl

v jednotlivých podnicích.

Dalším faktorem, který dělал rozdíly mnohem menšími než by se zdálo z jednotných mzdových sazeb, byl ten, že celkový počet specialistů (část z nich byli členové strany, kteří nevydělávali více než kvalifikovaní dělníci) byl velmi malý. V roce 1928 tvořily jen 2,27 procenta všech osob zaměstnaných v průmyslu.

Obecný přehled příjmové diferenciaci v Rusku byl

pracovat adekvátní opatření směřující k odstranění nerovností v životní úrovni, ve mzdách atd. Rozdíly v postavení odborníků a kvalifikovaných pracovníků na jedné straně a pracujících mas na straně druhé podkopává demokracii, je zdrojem korupce ve straně a snižuje autoritu komunistů.“ Přesto již v rámci režimu válečného komunismu došlo prakticky k úplnému vyrovnání mezd a platů. Podle údajů, poskytnutých sovětským statistikem Strumilinem, tvořili mzdy nejlépe placených pracovníků v roce 1917, 232 procent mezd nejnižších. Na počátku roku 1921 to bylo již jen 102 procent, nebo byly

špičkového specialistu. Ten dával nejvýše kvalifikovaným dělníkům tři a půl krát více, než nejnižše-placenému nekvalifikovanému dělníkovi. Specialisté mohli vydělávat maximálně osmkrát více než nekvalifikovaní dělníci. (To se nevztahovalo na členy strany. Ti měli zvláštní sazebník maximálních mezd - mnohem nižších než u nestranických odborníků).

Rozdíly v příjmech byly mnohem menší než ty, které zde existovaly před revolucí. To si můžeme ilustrovat na příkladu mezd železničních zaměstnanců před a po revoluci. V roce 1902 byl příjem spojařů 10-20 rublů za měsíc,

187,90 rublů - pokud byl členem strany, a 309,50 rublů - pokud nebyl členem strany.

Až do zavedení pětiletého plánu zde však byla řada faktorů, které tyto rozdíly v příjmech zmírňovali. Za prvé, žádný z členů komunistické strany nemohl vydělávat více než kvalifikovaný dělník. Toto ustanovení bylo velmi důležité, neboť většina ředitelů podniků, průmyslových oddělení, atd. byli členové strany. V roce 1928 bylo 71,4 procent pracovníků nejvyšších správních rad členy strany. Stejně tomu bylo u 84,4 procent pracovníků řídicích orgánů průmyslových svazů a u 89,3 procent vedoucích pracovníků

veden ve Statistické příručce SSSR roku 1926. Podle něho byl v letech 1926 - 1927 průměrný roční příjem dělníků 465 předválečných rublů. Ve stejné době mohli odborníci vydělávat maximálně 1 811 rublů. Mimo buržoazie, NEP-manů a kulaků to bylo jen 114 000 lidí, kteří toto maximum vydělávali. To znamená, že příjem těchto 0,3 procent pracovníků tvořil pouhé 1 procento národního důchodu.

Se zavedením pětiletého plánu, oslavovaném jako „Vítězství socialismu,“ byli zničeny všechny bolševické tradice rovnostářství. Stalin, jež proti rovnostářství útočil, hlásal: „Uravnilovka [nadávka

pro rovnostářství] má původ v rolnické mentalitě. Je výrazem psychologie primitivního rolnického „komunismu.“ Uravnílovka nemá nic společného s marxistickým socialismem.“ Běda tomu, kdo by se teď odvážil oponovat rozdílům v příjmech v Rusku - bez ohledu na to, jak by byly velké. Molotov šel tak daleko, že na sedmém Sjezdu Sovětů SSSR prohlásil: „bolševická politika vyžaduje rozhodný boj proti rovnostářství, jež je spojencem třídního nepřítele. Rovnostářství je nepřátelským prvkem vůči socialismu.“

Pravidlo, omezující příjem členů strany, bylo roku 1929 upraveno a později úplně zrušeno. Zákon, který omezoval

inženýrů, ředitelů a tak dále.

Navzdory tomuto nedostatku informací si určitá fakta můžeme uvést - zejména co se týče strmého vzestupu

cených ředitelů automobilek v roce 1948 za splnění a překročení plánu (viz tab.1).

A tak ředitel závodu, který překoná plán o 10 procent,

síční plat v ropném průmyslu, tři platy v masném průmyslu a čtyři a půl násobek platu v lihovarném průmyslu - na každého dělníka. Jiný sovětský

ekonom praví: „V pěti průmyslových komisařiátech činí Ředitelský Fond 6,3 % průměrné roční mzdy na každého dělníka. Nicméně, v několika odvětvích je toto procento podstatně vyšší. V dřevozpracovatelském průmyslu dosahuje 21,5 procenta, v kožešinovém a obuvnickém průmyslu

asi 25 procent a až 55 procent v lihovarním a potravinářském průmyslu či ve výrobě makaronů.“ Je zřejmé, že v rukou ředitelů průmyslových odvětví, zaměstnávající tisíce pracovníků, se soustřeďují obrovské sumy peněz.

Tab. 1: Prémie v procentech základního platu

	Za splnění plánu	Za každé procento nad plán
Nejvyšší vedení (ředitel, hlavní inženýr)	až 30%	až 4%
Střední vedení (šéfové oddělení)	až 25%	až 3%
Nejnižší vedení (dílenská mistři, atd.)	až 20%	až 3%

platů byrokratů a prudkého poklesu mezd dělníků.

Například, v roce 1937, kdy tovární inženýři vydělávali 1 500 rublů měsíčně, ředitelé 2 000 rublů (pokud dostali od vlády povolení, mohli vydělávat i více) a kvalifikova-

získá prémii ve výši až 70 procent jeho základního platu. Za 20-ti procentní překonání plánu je odměněn premiemi ve výši až 110 procent; za 30 procentní překročení dostane navíc 150 procent a za 50 procentní 230 procent.

Tab. 2

	Realizace plánu v %	Skutečné náklady jako % plánované ceny	Hotovost ředitelů v milionech rublů	Hotovost ředitelů na jednoho dělníka (rubly)
Ropný průmysl	104.1	103.8	21.7	344.92
Masný průmysl	118.6	104.1	51.9	752.69
Lihovarný průmysl	108.8	103.0	86.0	1,175.00

příjem lidí zastávajících dvě místa (jak tomu bylo u mnoha odborníků) na jeden a půl násobek maximálního platu, byl zrušen. „Obecný zákon o mzdách“ ze dne 17.června 1920, který stanovoval, že dělník, překračující normy v úkolové práci, nemůže získat navíc více než 100 procent běžné sazby, byl také zrušen. Na druhé straně zákon o zákazu platby dělníkům, kteří v úkolové-práci splnili méně než dvě třetiny normy, byl zachován.

Nakonec nezůstalo jedině omezení nerovnosti v příjmech, které přitom rostly závratnou rychlostí.

Po roce 1934 ruští statistici přestali zveřejňovat schémata, rozdělovací dělníky a zaměstnance podle příjmů, a nadále již publikovali jen průměrný příjem všech dělníků a zaměstnanců. To je hodnota, které se dosáhne tím, že zprůměrujeme příjmy uklízeček, nekvalifikovaných dělníků, kvalifikovaných pracovníků, specialistů, hlavních

ní pracovníci od 200 do 300 rublů, zavedla sovětská vláda minimální mzdy 110 rublů za měsíc pro dělníky, vykonávající úkolovou práci a 115 rublů pro dělníky, pracující za hodinovou mzdu. Jak velký počet dělníků vydělával jen

Dalším zdrojem příjmů je Ředitelský Fond - instituce, která byla založena dne 19. dubna 1936.

Podle zákona mají být 4 procenta plánovaného zisku a 50 procent všech mimořádných zisků vloženo na Fond

Proklamovaným cílem Ředitelských Fondů je stavět domy pro dělníky a zaměstnance. Dále stavba klubů, jídelen, dětských jeslí, mateřských školek, udílení premií za významné úspěchy v práci, atd.

Nemáme k dispozici žádné statistické údaje o tom, jak byly fondy ředitelů skutečně distribuovány. Jediným údajem je článek z novin Za Industrializaci ze dne 29. dubna 1937, které zveřejnily údaje týkající se distribuce Fondu Ředitelů v závodě Porchean v Charkově:

Z 60 000 rublů, které tvořili Fond ředitele, použil ředitel 22 000 rublů pro sebe, 10 000 pro tajemníka Výboru Strany, 8 000 pro vedoucího výroby, 6 000 na hlavního účetního, 4000 pro prezidenta odborů a 5 000 pro dílenské mistry.

Také jiná část privilegovaných tříd si užívá mimořádně vysokých příjmů. Spisovatel Alexej Tolstoj a dramatik V. Višněvský napsali dopis Pravdě, jenž měl „rozptýlit nedorozumění, týkající se fantasticky

Tab.3

Měsíční výdělek v roce 1936	Počet osob
Více než 10 000 rublů	14
6 000-10 000 rublů	11
2 000-5 000 rublů	39
1 000-2 000 rublů	114
500-1 000 rublů	137
do 500 rublů	asi 4,000

holé minimum je zřejmé z toho, že roku 1938 se po stanovení tohoto minima zvýšili příjmy do státního rozpočtu o 600 milionů rublů. Naproti tomu ředitelé a tovární inženýři nejen, že vydělávali 2000 rublů měsíčně, ale dostávali také bonusy závislé na tom, zda daný podnik překročil výrobní kvóty, stanovené hospodářským plánem. Zde jsou např. údaje o premiích, vyplá-

ředitele. Následující tabulka obsahuje údaje od jednoho ruského ekonoma o sumách pro rok 1937 (viz tab.2).

Vzhledem k tomu, že v roce 1937 byla průměrná mzda všech dělníků a zaměstnanců pouze 254 rublů na měsíc, tyto údaje prokazují, že pokud je plán - byť jen o malé procento - překročen, je na Ředitelský Fond odváděno ročně více než jeden průměrný mě-

vysokých honorářů některých autorů.“ V něm byly uvedeny tyto údaje (viz tab.3).

Uvážíme-li, že ve stejném roce - 1936 - byl průměrný roční příjem všech sovětských dělníků a zaměstnanců 2 776 rublů, neboli 231 rublů za měsíc, je jakýkoli další komentář zbytečný.

Vládní úředníci, kteří by podle Lenina neměli vydělávat víc než průměrný kvalifikovaný dělník, mají dnes velmi rozličné příjmy. Rozhodnutím Nejvyššího Sovětu SSSR dne 17. ledna 1938 se platy předsedů a místopředsedů odborových svazů a národnostních rad vyšplhaly na 300 000 rublů ročně. Každý poslanec Nejvyššího Sovětu dostává 12 000 rublů ročně plus 150 rublů za každý den zasedání. Předseda Nejvyššího sovětu RSFSR a jeho náměstci obdrží 150 000 rublů ročně. Je pravděpodobné, že předsedové a místopředsedové jiných Federativních Republik mají platy stejné. Vojnín sovětské armády dostává během války 10 rublů za měsíc, poručík 1000 a plukovník 2 400. V armádě Spojených států, kterou ani s tou nejbujnější fantazií nemůžeme nazvat socialistickou armádou, dostává vojnín 50 dolarů za měsíc, poručík 150 a plukovník 333 dolarů.

Byrokraté mají ještě jiný zdroj příjmů - z různých státních odměn. Původní vyhláška, oznamující zavedení Stalinovy Ceny na počest šedesátých narozenin vůdce, omezovala její hodnotu na maximální výšku 100 000 rublů. Od té doby se toto maximum zvýšilo na 300 000 rublů a každý rok jsou uděleny tisíce Stalinových Cen v rozmezí od 50 000 do 300 000 rublů na každého příjemce. Z těch přitom není placena žádná daň.

Dalším jasným ukazatelem obrovských rozdílů v příjmech v Rusku je sazba daně z příjmů. Sazba daně z příjmu ze 4. dubna 1940 uvádí řadu příjmů, která se pohybuje od méně než 1800 rublů ročně na více než 300 000 rublů.

Vyšší státní úředník, ředitel nebo úspěšný autor vlastní dům v Moskvě, letní chatu na Krymu, jeden nebo dva vozy,

početné služebnictvo, atd., což bere jako samozřejmost.

Dokonce během války, kdy zdímání dělníků postoupilo do své nejextrémnější podoby, zůstali v životních podmínkách různých tříd ohromné rozdíly. Jedna z deseti služebných u pana Alexandera Verta se dvěma dětmi řekla roku 1942 svému zaměstnavateli:

„Děti žijí jen o chlebu a čaji, ten malý dostává jen umělé mléko - nemů-

žete s tím něco udělat? Jídla vyrobené ze sojových bobů jsou bez chuti a mají minimální výživnou hodnotu. Za svůj kupón na maso jsem v tomto měsíci dostala jen malou rybu. Někdy dostanu trochu polévky, jež zbyla v restauraci - a to je asi tak všechno.“ Stejně se vyjádřili i další tři služky.

Ve stejné době si Alexander Vert zapsal do svého deníku: „Oběd na dnešní Národní byl velmi luxusní záležitostí. Navzdory nedostatku potravin v Moskvě je zde vždy dostatek i těch nejvybranějších pokrmů - kdykoli je nějaký důvod k hostině. Té se pak účastní i úřední osoby jako hosté.

neodvážil ani navrhnout. Je pravda, že tento systém byl šokující i pro sovětský lid - natolik, že se o něm ani Pravda, ani Izvestija vůbec nezmínily. Přídělový systém jako celek byl tématem úplně zahaleným tajemstvím.

Navrch ještě dodejme, že luxusní zboží pro bohaté bylo relativně velmi levné ve

Tab.4	
Pšenice	73-74%
Sůl ve velkém	70-80%
Maso (hovězí)	67-61%
Kaviár	40%
Rozhlasové přijímače	25%
Automobily	2%

údajů ze sazby daně z obratu (viz tab.4).

Výsledkem bylo, že: „V polovině roku 1948 odpovídala ceně vozu Moskvíč [stál 9 000 rublů] cena 140 kg másla [cena másla byla 137 až 145,5 rublů za kilogram]. V USA stojí lepší auto asi tolik, co 3 000 kg másla.“

Rozdíly v příjmech vedou k velkým rozdílům v dědičném majetku. V prvních dnech revoluce, 27. dubna 1918, byl vydán dekret, jež konfiskoval veškeré dědictví, přesahující hodnotu 10 000 rublů. To odpovídalo duchu komunistického manifestu, který jako jeden z požadavků přechodu

vládě úvěry o hodnotě milion a více rublů. „Přátelé Sovětského svazu“ vysvětlili tento fakt tímto způsobem: „Milionáři v SSSR získali své jmění vlastní dřinou a službami sovětskému státu a lidu.“

Prozkoumejme toto tvrzení blíže. Již jsme si ukázali, že roku 1940 byl průměrný příjem dělníků a zaměstnanců jen 4 000 rublů. K našetření jednoho milionu rublů by průměrný dělník musel pracovat 250 let - za předpokladu, že sám vůbec žádné peníze neutratil. Naproti tomu sovětský milionář dostává z každého milionu 50 000 rublů jako úrok, což je mnohonásobně více, než příjem jakéhokoli dělníka.

Avšak nejjasnější ukázkou diferenciací ruské společnosti na privilegované a na vyvrhele je vládní důchodové zabezpečení. Pokud zemře voják, jež byl před svým povoláním dělníkem nebo zaměstnancem, dostane jeho rodina důchod mezi 52,5 až 240 rublů měsíčně. Jestliže nebyl dělníkem ani zaměstnancem, obdrží jeho rodina 40, 70 nebo 90 rublů podle toho, zda živí jednu, dvě, tři nebo více práce neschopných osob. Lidé z venkovských oblastí dostávají jen 80 procent z těchto sazeb. Naproti tomu rodina zesnulého plukovníka obdrží 1 920 rublů měsíčně. Rodinní příslušníci dělníka, zabitého při nehodě na pracovišti, dostanou maximálně 200 rublů měsíčně (s výjimkou některých vzácných případů, kdy dostanou 300). Někteří privilegovaní lidé však dostávají po úmrtí hlavy rodiny ohromné sumy peněz. Když zemřel M.F. Vladimírsky, poslanec Nejvyššího Sovětu, jeho vdova získala částku ve výši 50 000 rublů a doživotní důchod 2 000 rublů za měsíc, zatímco jeho sestra dostala doživotní důchod 750 rublů měsíčně. Když zemřel generál-plukovník V.A. Juškevič, byla jeho vdově poskytnuta úhrnná suma ve výši 50 000 rublů a doživotní důchod 2 000 rublů měsíčně. Tisk je takovýchto případů plný.

Nedílnou součástí antagónistických vztahů distribuce je žebříček vzdělávání. 121. článek Stalinovy ústavy z roku

Tab. 5	
	Počet (tisíce)
Základní škola (třídy I-IV)	20,471
Nižší střední škola (třídy V-VII)	9,715
Vyšší střední škola (třídy VII-X)	1,870
Střední odborné a podnikové školy	945
University a vyšší odborné školy	620

Jako zákusek byl v nabídce nejlepší čerstvý kaviár, spousta másla, uzený losos, pak jeseter, po jeseterovi kuřecí řízečky à la Maréchal a poté ledová káva s brandy a likéry. Dole v nabídce byl obvyklý výběr lahví s alkoholem.“

Rozdělení ruské společnosti na privilegované a vyvrhele se velmi jasně ukázalo na přídělovém systému během války. Přídělový systém měl podobu, kterou by se v demokratických kapitalistických státech na Západě nikdo

od kapitalismu k socialismu kladl zrušení dědičného práva. O několik let později se zákon radikálně změnil. Již roku 1929 existovali tabulky dědičné daně v rozmezí od 1000 rublů a méně do 500 000 rublů a více. V současnosti dědičná daň vůbec nepřekračuje 10 procent, což je málo i ve srovnání s dědičnou daní v kapitalistické Británii a USA.

Během války byla v ruském tisku uveřejněna spousta zpráv o lidech, kteří poskytl

1936 hlásá: „Občané SSSR mají právo na vzdělání. Toto právo je zajištěno všeobecným a povinným základním vzděláním, jež je společně s vysokoškolským vzděláváním poskytováno zdarma“ atd., atd. Ale i když je celé školství zdarma, neznamená to skutečnou rovnost příležitostí ke studiu mezi dětmi chudých a bohatých. Chudí musí začít vydělávat co nejdříve, protože mnozí rodiče si nemohou dovolit živit své děti během studia. Není proto překvapením, že podíl dětí v SSSR, využívajících vzdělávacího systému, klesá s výškou vzdělání. Např. ve školním roce 1939-1940 byl celkový počet studentů, navštěvujících vzdělávací instituce, takovýto: viz tab.5.

Kdybychom znali počet dětí rozdílných věkových skupin v zemi, bylo by možné spočítat, jaký podíl dětí různého věku chodí do školy. Ale i bez těchto informací, jen na základě výše uvedených čísel, je rozdíl v možnostech vzdělávání dětí různého věku zcela zřejmý. Můžeme předpokládat, že do školy chodí všechny děti ve věku od 7 do 11 let. Avšak jen méně než polovina tohoto počtu měla to štěstí, aby se mohla vzdělávat déle než čtyři roky. Jen jedno dítě z deseti navštěvovalo školu déle než sedm let a méně než jedno z dvaceti dokončilo desetiletý kurz (v kapitalistické Británii je přitom povinná desetiletá školní docházka).

Dokonce před zavedením poplatků na univerzitách, technických fakultách a dalších vysokých školách muselo mnoho žáků, kteří byli přijati na vysoké a vyšší odborné školy, předčasně ukončit studium kvůli finančním potížím. V letech 1928 až 1938 byl celkový počet lidí přijatých na strojně průmyslové a dopravní školy 609 200. Absolvovalo však pouze 242 300 studentů. Počet studentů přijatých na vysoké technické školy byl 1 062 000, zatímco počet absolventů jen 362 700.

V roce 1938 bylo 42,3 procent všech studentů vysokých škol tvořeno dětmi inteligence. Toto jsou poslední statistické údaje o sociálním složení studentů, jež byly zveřejně-

ny, ale není pochyb o tom, že procento studentů z „dobrých“ rodin se kvůli zavedení školného roku 1940 zvýšilo.

Článek 146 Stalinovy ústavy říká: „Ústavu SSSR lze měnit pouze rozhodnutím Nejvyššího sovětu SSSR a to minimálně dvou-třetinovou většinou hlasů odevzdaných v každé z jeho komor.“ To však nezabránilo tomu, aby vláda zavedla poplatky za vyšší středoškolské a vysokoškolské vzdělání, aniž by byl svolán Nejvyšší Sovět a změněn výše zmíněný článek 21, podle něhož má být vzdělání zadarmo. Vyhláška Výboru Lidových Komisařů, zveřejněná 2. října 1940, zavedla poplatek 150-200 rublů za rok pro vyšší třídy středních škol (VIII, IX a X. stupně školy) a 300 až 500 rublů za rok pro vysoké školy. Velikost těchto částek si nejlépe uvědomíme jejich porovnáním s tehdejší průměrnou mzdou a platem - 335 rublů za měsíc a se mzdou mnoha zaměstnanců, vydělávajících pouhých 150 rublů měsíčně. Je zřejmé, že zavedení poplatků je účinnou bariérou k vysokoškolskému vzdělávání, a to zejména v rodinách, jež mají tři nebo čtyři děti.

Aby toho nebylo málo, sovětská vláda měla odvahu prohlásit, že zavedení poplatků je znamením rostoucí prosperity lidu. Preambule nařízení prohlašuje: „S ohledem na vyšší životní úroveň pracujících lidu a velkých výdajů sovětského státu na budování, údržbu a vybavení stále rostoucí sítě středních a vysokých škol, rozhodla Rada lidové komisařů o nutnosti přenést část výdajů na vzdělávání ve středních a vysokých školách v SSSR na námezdně pracujících, a tím vyřešit...“ Touto logikou bychom klidně mohli říci, že skutečně vyspělou zemí je pouze ta, ve které je nutno platit i za základní vzdělání!

To, že se studenti s výkladem vlády neztotožnili, je jasné z toho, že během školního roku 1940-41, během kterého bylo školné zavedeno, a roku 1942-43 opustilo v RSFSR vysoké školy asi 20% studentů. Stalo se tak v důsledku „třídění, zavedení školného a změn v metodách udelování

stipendií.“

Ve stejný den - 2. října 1940 - byla vydána další vyhláška o Státních Pracovních Rezervách SSSR, jež spustila program, během něhož bylo 800 000 až 1 000 000 chlapců ve věku čtrnáct až sedmnáct let (VIII až X třída) odvedeno na povinné odborné vzdělávání. Pro každou oblast byly stanoveny kvóty, kolik dětí má být odkud poskytnuto. Odpovědnost za to nesli kraje a městské Sověty. K tomu byly zřízeny komise, skládající se z předsedy městského nebo okresního sovětu, zástupce odborů a místní tajemník Komsomolu. Komise dala pokyny jednotlivým školám, aby zajistili určitý počet dětí, vybraných učitelem. Protože žáci VIII. až X. třídy jsou z této povinnosti vyňati, týká se toto nařízení téměř výhradně žáků z chudých rodin. Tvrdost kázně, vyžadované na mladících přijatých do odborných učilišť, je zřejmá ze skutečnosti, že po nedovoleném opuštění školy následuje roční trest v polepšovně. 19. června 1947 se Presidium Nejvyššího Sovětu rozhodlo zvýšit věkové hranice pro Pracovní Rezervy: v řadě průmyslových odvětví byly zvýšeny až na devatenáct let.

Při pohledu na tyto dvě vyhlášky z 2. října 1940 se nám snadno může vybavít oběžník vydaný v roce 1887 Delianovem - ministrem školství cara Alexandera II. „Ministr, veden přáním zlepšit kvalitu žáků na středních školách, se rozhodl přestat podporovat děti trenérů, sluhů, kuchařů, pradel, drobných obchodníků a podobných osob v překračování společenského postavení, jež jim náleží.“

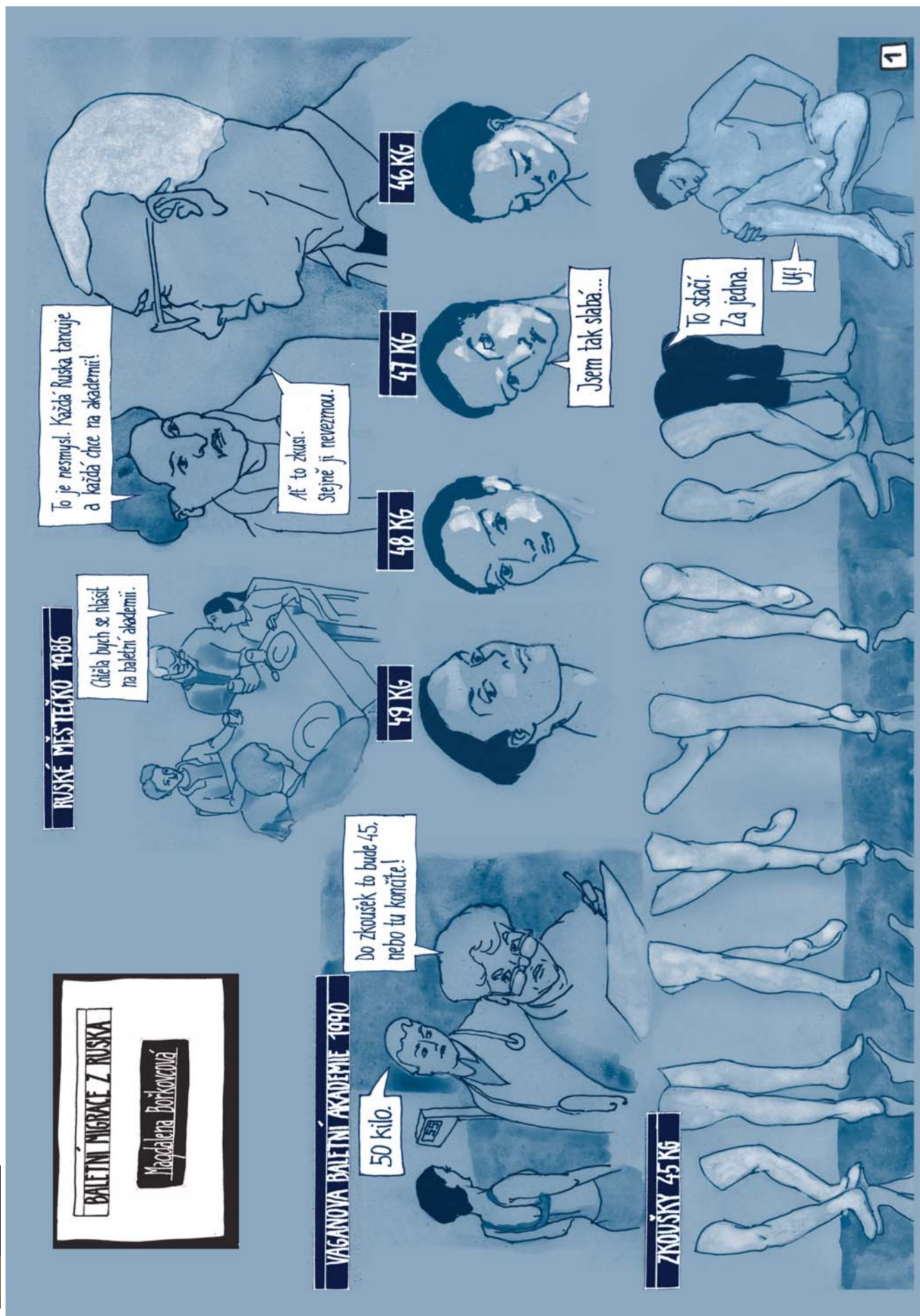
Na závěr. Z výše uvedeného je zřejmé, že rozdíl mezi příjmovou diferenciací před pětiletým plánem a po jeho zavedení nutně znamená přechod od kvantitativního rozdílu v rozdílu kvalitativní. Pokud odborník nebo ředitel závodu dostává čtyř až osminásobek mzdy nekvalifikovaného dělníka, nemusí to ještě znamenat, že mezi nimi existuje vykořisťovatelský vztah. Kvalifikovaný dělník, odborník nebo ředitel vytváří na hodinu práce větší hodnotu, než ne-

kvalifikovaný dělník.

Dokonce i v případě, že specialista vydělává více než by odpovídalo rozdílu ve vytvořených hodnotách, není to ještě důkaz, že vykořisťuje nekvalifikovaného dělníka. To může být jednoduše ukázáno na tomto příkladu: Předpokládejme, že v dělnickém státě pracuje nekvalifikovaný dělník osm hodin denně, z čehož šest hodin pracuje na sebe a dvě hodiny jdou na tvorbu sociálních služeb, na zvyšování množství výrobních prostředků v rukou pracujících atd. Protože tyto dvě hodiny práce jsou využity ve prospěch dělníků a nikoli pro někoho jiného, není úplně vhodné označovat je jako nadpráce. Abychom však zbytečně nezaváděli nový pojem, nazvěme tedy tyto dvě hodiny „nadprací“, zatímco šest hodin budeme nazývat „nezbytnou prací.“ Pro jednoduchost předpokládejme, že hodina nekvalifikované pracovní síly produkuje hodnotu 1 šilink. Nekvalifikovaný dělník tedy produkuje 8 šilinků a vydělává 6 šilinků. Odborník vytváří za hodinu 5 jednotek hodnoty neboli 5 šilinků. Pokud by odborník vydělával pětkrát víc než nekvalifikovaný dělník - tj. 30 šilinků, stále mezi nimi není žádný vykořisťovatelský vztah. Dokonce, i kdyby vydělával šestkrát tolik (i když vytváří jen 5 krát více) co nekvalifikovaný dělník, stále by to nebylo vykořisťování, neboť by vytvářel 40 šilinků a vydělával 36 šilinků. Pokud však odborník vydělává 100 šilinků nebo 200 šilinků, potom by se situace zásadně změnila. V tomto případě už by velká část jeho příjmů nutně pocházela z práce ostatních.

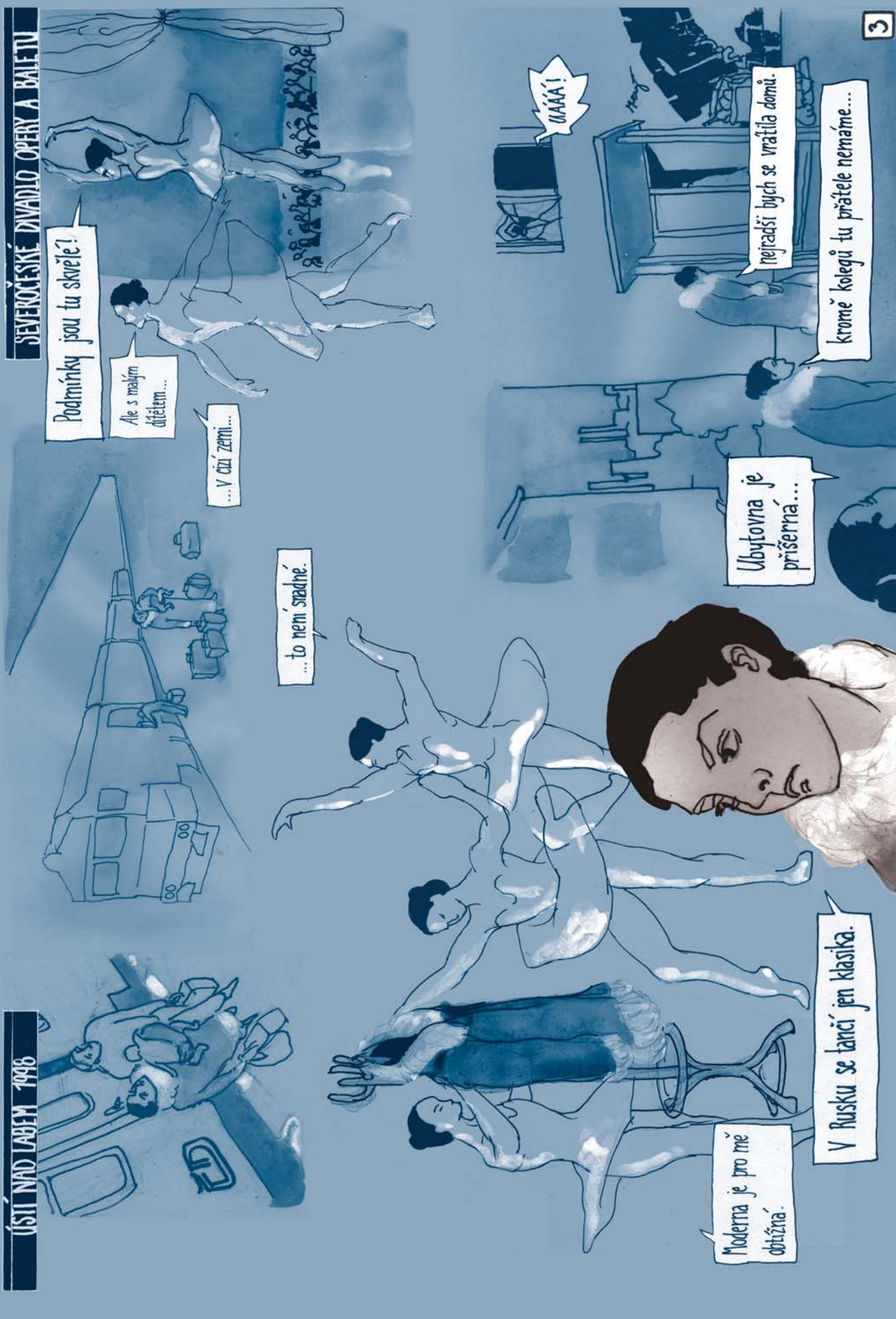
Statistiky, jež máme k dispozici, jednoznačně prokazují, že i když měla byrokracie privilegovanou pozici již v období před pětiletým plánem, nemůžeme v žádném případě říci, že by získávala nadhodnotu z práce druhých. Zrovna tak přesvědčivě nám však také dokazují, že okamžitě po zavedení pětiletého plánu byl již příjem byrokracie z větší části tvořen nadhodnotou.

PŘEKLAD VÍTA LAMAČ

**MUSSORGSKÉHO DIVADLO PETROHRAD
1997 PO ZKOUŠCE**

Za čím stojíme

Proti kapitalismu

Kapitalismus dnes nedokáže řešit nejzákladnější problémy lidské společnosti či přímo jejich řešení znemožňuje. Tím nejenže brání dalšímu pokroku na cestě ke svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti, nýbrž ohrožuje i samu existenci lidstva. Celá dnešní společnost žije z výsledků práce námezdně pracující většiny obyvatelstva.

Pouze kolektivní převzetí celospolečenského bohatství pracujícími a demokratické plánování, řízení výroby a distribuce jejich výsledků mohou vést k svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti.

Dnešní systém je v principu nereformovatelný. Struktury současného parlamentu, armády, policie a soudní moci byly vytvořeny vládnoucí třídou a jsou konstruovány tak, aby bránily její výlučné postavení.

Stejně odmítavý postoj zaujímáme k minulému režimu z let 1948-89 (a také k ostatním režimům ve východní Evropě, Číně, apod.), který nepovažujeme za socialismus, nýbrž za státně byrokratickou formu kapitalismu. Místo toho se hlásíme k tradici levé opozice proti těmto režimům.

Za socialismus zdola

Podporujeme boje pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, za bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení, za rovný přístup ke vzdělání a informacím a všechny jejich ostatní emancipační snahy. Místo parlamentní politiky prosazujeme alternativu nezávislé aktivity pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací, apod.

Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození. Místo institucí kapitalistického státu navrhujeme systém společenské samosprávy, tedy úplné rozšíření demokracie do všech sfér společenského i hospodářského života.

Solidarita

Úsilí o socialismus je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví pracující různých zemí, různé barvy pleti, různé národnosti, různého pohlaví, sexuální orientace či profese. Podporujeme tedy kampaně a boje proti rasismu, za úplnou politickou i ekonomickou rovnost žen a mužů, proti diskriminaci homosexuálů a lesbiček, apod.

Fašismus považujeme za akutní hrozbu pracujících třídě a svobodám a demokratickým právům, které v minulosti vybojovala. Boj proti fašismu je pro nás navýsost aktuální a prioritní.

Revoluční organizace

Aby bylo možno efektivně prosazovat tyto myšlenky, je třeba, aby se nejbojovnější části pracující třídy, studentstva a mládeže zorganizovaly v revolučně socialistickou stranu, jejíž zárodkem chceme být. Vybudovat takovou stranu je možné pouze účastí ve skutečném dělnickém hnutí a aktivitou v masových organizacích pracující třídy – například v odborech.

Ostatním pracujícím chceme v praxi ukázat, že zájmy reformistických předáků odborů, sociální demokracie nebo komunistické strany nejsou totožné s jejich zájmy. Vyzýváme všechny, kdo souhlasí s našimi základními tezemi, aby se k nám připojili.

www.socsol.cz

ZDOLA

PROTI

GLOBÁLNÍMU

KAPITALISMU

☐ Chci více informací o SocSol a jejich aktivitách

☐ Chci se připojit ke skupině Socialistická Solidarita

Jméno:

Adresa:

Telefon:

E-mail:

Vyplněný ústřížek pošlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6.

PŘIDEJTE SE K SOCSOL!

Od oranžové ke hnědé?

Na začátku září se s blížící se horkou fází kampaně před komunálními, senátními a pražskými magistrátními volbami objevily dvě události, které poukázali na to, v jaké vnitřní krizi se sociální demokracie nachází.

První byla lokální kampaň ČSSD na Praze 5 pod vedením Michala Šestáka. „Pryč s narkomany, bezdomovci a hernami,“ hlásal její billboard. Že by to byl ojedinělý úlet? Ba ne, celá kampaň, která krom jiného slibovala také více školek nebo zastavení zvyšování nájemného pro důchodce, měla jako svou hlavičku heslo „pořádek a lepší život“. Pořádek přeci musí být, nějaké živly nám tu naši krásnou Prahu (5) nebudou kazit. Ne?

Sociální demokracie tak přeskočila k pravcovému populismu, který hledá za problémy společnosti nějakou vyčleněnou skupinu obyvatel, která je tu více tu méně odlišná od většiny obyvatel. Tak pak může za potíže, které musí všichni snášet. Tak se Šesták a jeho pětka rozhodli, že si pokusí získat nějaký ten rozhořčený hlas na úkor drogově závislých a lidí bez domova.

Podporu pro své korky nalezl Šesták ve své organizaci, jejímž předsedou je bývalý šéf ČSSD Jiří Paroubek. Ten řekl, že „S textem ‚Pryč s narkomany, bezdomovci a hernami‘ naprosto souhlasím. Proč? Protože také nechci, aby byl někdo závislý na drogách, také nechci, aby někdo přicházel o naději na domov, a už vůbec nechci, aby někdo

byl gamblerem.“ Jak pomůže další stigmatizace těchto osob nalézt pro ně řešení? Logiku by v tom hledal člověk jen těžko.

Pod tlakem vedení a medií byly nakonec ty nejodpornější billboardy staženy. Heslo „pořádek a lepší život v Praze 5“ však zůstalo. A podepsal se pod něj i kandidát na primátora Jiří Dienstbier ml. Jedno z jeho hesel bylo „více bezpečí, méně špíny“. To se dá pochopit různě. Ale v kontextu Šestákovy pětky to až moc připomíná doby dávno minulé.

Kdyby to dopadlo jen takto, tak by se sice každý levičák před plakáty ČSSD ošil nechutí, ale to nejhorší by bylo zdárné překonáno. To bychom ale podceňovali ČSSD. Není jasné, zda šlo o pokrytectví, hloupost nebo prostě matematiků nákladů, ale vše, co bylo sociálním demokratům vytýkáno, jim zůstalo ve volebním programu (viz tabulka „hnědých řešení“).

Na gender zapomeňte

Navíc celé ideové pozadí prozradil sám Šesták v předvolebním rozhovoru pro stranický týdeník Oranžová pětka 1/2010. V něm říká: „Také je nutné z centrální části Prahy 5 a obydlených čtvrtí vystě-

hovat centra pro narkomany. Občané jistě chápou, že se o ně někdo starat musí... Nikdo ale už oprávněně nechápe, proč taková střediska mají být v hustě obydlených čtvrtích, kam se tak stahují nejhorší existence (sic!) z celé Prahy... Praha 5 nemůže být jakousi skládkou hlavního města.“

Program Oranžové pětky ale v perličkách nepolevuje. Kromě seniorů, podnikatelů, a pejskařů, nabízí své návrhy i „pro rodiny a maminky s dětmi“. Slyšeli už v ČSSD o genderu? Proč to nejsou rodiny s dětmi? Nebo dokonce tatínkové s dětmi? Citlivost na taková témata ale naprosto chybí a to i v grafické úpravě, kde na dvou fotografiích na hřišti s dítětem je opět jen žena. Reprodukce stereotypů žen=matka v plné své kráse.

Pro mladé lidi a studenty nemá socdem program žádný. Ale to už nepřekvapí, jen by si jeden myslel, že když vzdaly boj o mladé lidi pro celostátní volby, tak to začnou napravovat hned při volbách dalších.

Sever

Poté upozornila mainstreamová média na mosteckou ČSSD, která použila stejnou metodu rozdělování. Její billboardy hlásaly „Proč bych měl

litovat, že jsem ve svém domově národnostní většinou? Jeden stát, jedna pravidla.“ S mosteckou organizací byl ale větší boj, než s Prahou 5. Celé dva týdny odolávala tlaku, než nakonec slíbila billboardy přelepit. Její předseda Jiří Holý ale řekl, že si stejně nemyslí, že by se tím zpronevěřili stranickému programu.

Dva případy tak odhalily, jak dlouhodobě zanedbávání programové a ideové části vede k přijímání těch nejhorších klišé o minoritách a sociálně vyloučených. Ve větším měřítku jsme to mohli vidět už na neschopnosti ČSSD vyrovnat se s argumentem „dopadneme jako Řecko“ před celostátními volbami. Hnědé tendence, nepřítomnost genderu a resignace na získávání mladých jsou jen další projevy téhož.

ČSSD by se měla učit od nepřátel. TOP09 při pochybnostech o důvěryhodnosti liberecké kandidátky zrušila celou místní organizaci. Tvrdé, ale naprosto správné, když není jiného řešení. Sociální demokracie to mohla udělat také, ale ona sama neví co se sebou. A to je pak těžké.

JAN MÁJÍČEK

Předplat'te si Solidaritu

- ☐ Chci si předplatit následující čísla v ceně 100 Kč (včetně poštovného - dotujeme polovinu)
- ☐ Distribuční předplatné - chci si předplatit exemplářů časopisu.

Jméno:

Adresa:

Telefon:

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6, nebo objednávejte na info@socsol.cz. Info: 775205682

Hnědá řešení ČSSD na Praze 5

- Nechceme narkomany a bezdomovce na veřejných prostranstvích Prahy 5. Prosadíme proto vyčlenění speciálního oddílu v rámci městské policie, který bude svou prací a přítomností v těchto lokalitách důsledně bránit nežádoucímu shromažďování těchto jedinců.
- Zřídíme specializovanou službu obecních hlídačů parků a náměstí pro ochranu veřejnosti před narkomany, bezdomovci a dalšími závadovými osobami v úzké spolupráci s městskou policií
- Odstěhujeme centra pro narkomany mimo obydlené lokality Prahy 5
- Zpřísníme postihy proti nepříznivým občanům
- Nepříznivým občanům, kteří zneužívají dávky hmotné nouze, budeme dávky vyplácet formou poukazek na základní potraviny, hygienické potřeby a oděvy
- Zavedeme důkladné kontroly problematických nájemníků bytů, do kterých zapojíme městské strážníky a terénní sociální pracovníky